

Bizim Ailə

№:9-Sentyabr-Oktyabr-2009-Qadın Ailə Jurnalı

Cəmiyyətimizin
aynası

GƏNCLƏRİMİZ

BİZİM AİLƏ

Qadın- Ailə jurnalı
Dövlət Reystr № 20929

Təsisçi:
İpəkyolu MMC

Redaktor:
Samirə Mahmudova

Məsul katib:
Mədinə Əliyeva

Redaktor müavini:
Eslemnur Məmmədova
Qətibə Vaqifqızı

Redaksiya heyəti:
Dr.Mehri Məmmədova
Dr.Qiyət Məhərrəmli
Dr.Sevinc Aslanova
Dr.Mehriban Qasımova
Dr.Samirə Həsənova
Şefika Kaya Meriç
Zeynəb Nuri
Meryem Demir
Vüsalə Quliyeva
Rəna Mirzəliyeva
Aynur Quliyeva
Aygün Məmmədova

Abunə və reklam işləri:
Aynur Məmmədova

Dizayn: Bizim ailə

Ünvan: Bakı şəhəri, Nəsimi
r/n C. Məmmədquluzadə
küçəsi.
Tel: (+994 050) 369 65 23
(+994 12) 502 54 79

Web:
www.bizimaile.az
e-mail:
bizimaile@bizimaile.az
bizimailedergisi@yahoo.com

«BİZİM AİLƏ»DƏN

Əziz oxucu!

Bu günümüzdə necə bir cəmiyyət olduğumuzu öyrənmək istəyirsək yaşadığımız dövrün gənclərinə baxmalıyıq. Bir alman filosofu demişdir ki: "Mənə gəncliyinizi göstərin sizə gələcəyinizi söyləyim". Gənclik cəmiyyətin aynasıdır. Uşaqlıq illərimiz toxum, gəncliyimiz isə çiçək halımızdır. Bir toxumda necə ki, qoca ağac gizli isə, uşaqlıq və gənclik toxumunda da bir millət, hətta bir insanlıq gizlidir. O halda görəcəyimiz iş torpağa səpiləcək toxumun düzgün yerə səpilməsi yaxşı yetişdirilməsi və çiçək açıqdan sonra yaxşı meyvə verməsini gözləməkdir. Bizlər də çalışmalıyıq ki, vətənimizə, millətimizə, dinimizə layiqli gənclər yetişdirək. Çünki hər birimizin gələcəyi gənclərimizin əlindədir. Hər bir gəncimiz milli-mənəvi ruhda tərbiyə almalıdır.

Gənclərin mənəvi tərbiyəsi ümummilli liderimizin daim diqqət mərkəzində olmuşdur. O, gəncləri həyatda fəal mövqe tutmağa, vətəndaş mövqeyi nümayiş etdirməyə çağırırdı. Ulu öndər deyirdi: "Hər bir insan gərək, eyni zamanda vətəndaş olsun. Dövlətinə sadıq, millətinə sadıq, ənənələrinə sadıq, xalqına sadıq vətəndaş olsun".

Heydər Əliyev gənclərin qüvvəsinə, bilik və bacarığına inanır və onları yüksək qiymətləndirirdi. O, görüşlərində gənc nəsli biliklərə əzmlə yiyələnməyə, Vətənin ləyaqətli övladları olmağa səsləyirdi: "Bizim məqsədimiz müstəqil Azərbaycanın gələcəyi üçün daha bilikli, zəkali gənclər hazırlamaqdır... Siz Azərbaycanın gələcəyini təmin edən insanlar olacaqsınız. Azərbaycan gələcəkdə sizin kimi gənclərin, formalaşmış insanların çiyinlərində yaşayacaqdır". Buna görə də bu sayımızı gənclərimizə həsr etmişik.

Bundan əlavə bu sayımızda **möhtərəm Osman Nuri Topbaşın "Övlad məsuliyyəti", Samirə Həsənovanın "Miras məsələsində cinsiyyət ayrımı qadınlara qarşı haqsızlıqdır", Eslemnur Məmmədovanın "Oruc mənəvi zənginlikdir"** və s. məqalələrlə, həyat hekayələrini əks etdirən maraqlı yazılarla görüşünüze gəlmişik.

Mənəvi feyzindən istifadə etdiyimiz Ramazan ayının ölkəmizə, millətimizə və bütün bəşəriyyətə xeyirlər gətirməsini niyaz edir, qarşıdan gələn Ramazan bayramınız mübarək olsun deyirik!

İÇİNDƏKİLƏR

GƏNCLİK VƏ ZAMAN <i>Samirə MAHMUDOVA</i>	3
GƏNCLİK HƏYATI <i>Mədina ƏLİYEVƏ</i>	6
GƏNCLİK=XƏZİNƏ <i>Meryem DEMİR</i>	8
ÖMRÜN BAHAR FƏSLİNİ YAŞAYANLARA KÖNÜL DOSTU OLAQ <i>Vüsalə QULİYEVƏ</i>	10
"KAŞ KI" DEMƏDƏN <i>Aygün MƏMMƏDZADƏ</i>	12
XANIMLARIN AİLƏDƏ DİQQƏT EDƏCƏYİ CƏHƏTLƏR <i>Ceyhunə QASIMOVA</i>	14
HƏYAT HEKAYƏSİ <i>Xanım HƏMZƏYEVƏ</i>	16
HZ. ZEYNƏB BİNTİ HÜZEYMƏ <i>Sevinc ƏFƏNDİYEVƏ</i>	18
RƏHMƏT YAĞIŞLARI <i>Səlimə ƏHMƏDOVA</i>	19
İZZƏTLİ MƏZAR <i>Hatice ŞAHİN</i>	20
ÖVLAD MƏSULİYYƏTİ <i>Osman Nuri TOPBAŞ</i>	22
MİRAS BÖLÜMÜNDƏ CİNSİYYƏT AYIRIMI <i>Samirə HƏSƏNOVA</i>	28
TƏHSİLİMİZİN BAŞ MƏBƏDİ <i>Qətibə VAQİFQIZI</i>	30
ORUC MƏNƏVİ ZƏNGİNLİKDİR <i>Esləmnur MƏMMƏDOVA</i>	32
KARVAN YOLA DÜŞÜR <i>Hacı NÜŞABƏ</i>	34
GÖZ, QULAQ VƏ BAŞ AĞRILARINDAN AZAD OLMAĞIN YOLU VAR <i>Türkan ƏFƏNDİYEVƏ</i>	36
LƏZZƏT DÜNYASI <i>Müeysser TAŞLIYAR</i>	38
MƏTBƏX MƏDƏNİYYƏTİ <i>Məryəm XƏLİLOVA</i>	40
GƏLİN BİRLİKDƏ GÜLƏK <i>Aynur QULİYEVƏ</i>	42
XƏBƏR.....	44

3

GƏNCLİK VƏ ZAMAN

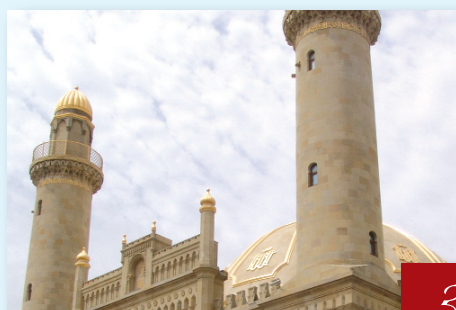
6

GƏNCLİK HƏYATI

22

ÖVLAD MƏSULİYYƏTİ

32

ORUC MƏNƏVİ ZƏNGİNLİKDİR

GƏNCLİK VƏ ZAMAN

Əlimizdən su kimi axıb gedən ömrümüz arxada neçə-neçə silinməyən peşmançılıqlarla dolu ağır bir yükü qoyub gedir. “Həyatımızı istədiyimiz şəkildə yaşaya bilərik” düşüncəsi bu səhvləri bir az da çoxaltmağımıza səbəb olur. Unuduruq ki, onlar bir gün bizim qarşımıza bizi ittiham edərək, intiqam alaraq çıxacaqlar.

Əlimizdən su kimi axıb gedən ömrümüz arxada neçə-neçə silinməyən peşmançılıqlarla dolu ağır bir yükü qoyub gedir. “Həyatımızı istədiyimiz şəkildə yaşaya bilərik” düşüncəsi bu səhvləri bir az da çoxaltmağımıza səbəb olur. Unuduruq ki, onlar bir gün bizim qarşımıza bizi ittiham edərək, intiqam alaraq çıxacaqlar. Əsas da odur ki, bu səhvlər bizim həyatımızı dolu-dolu yaşadığımız, həyata sıx bağlandığımız, inamımızın yüksək olduğu gənclik illərindən qalmışdır. Həqiqətən də, enerji dolu, həyəcan və bəzən riskə gedərək nailiyyətlər əldə etdiyimiz dövr olan gənclik illəri eyni zamanda tul-i əməl (uzun və xeyirli iş) yönündən nə qədər əlverişli bir zamandır. Bu vaxt etdiyimiz və bizə kiçik görünən əməllər, bəlkə də, yaşlı çağımızda gördüyümüz əməllərlə tən tutulmayacaq. Kim bilir? Ona görə də, gəncliyini yaxşı dəyərləndirən həm ömrünü, həm də qabaqda onu gözləyəcək olan axirətini qurtarmış olar.

Burada belə bir sual ortaya çıxır: Niyə məhz gənclik illərindəki səhvlərimizdən danışırıq? Məgər sadəcə gənclik çağındakı səhvlərimiz bizim həyatımızın sonrakı dövrlərinə təsir edir? Yoxsa bu dövrdə işlənən xətlər bizə məsuliyyətlər yükləyir?

İnsan dünyaya gəlib özünü dərk edəndən vəfatınadək səhvlər işləyir. Həqiqət burasındadır ki, nə uşaqlıq, nə

də qocalıq dövründə işlədiyimiz əməllər bu dövrdəki qədər xətalı olmur. Uşaqlıq illərində qeyri-ixtiyari fərqi nə varmadan etdiyimiz əməllər əməl dəftərinə yazılmaz. Yaşlılıq isə artıq işlədiyimiz səhvləri düşünərək peşmanlıqlarla dolu keçən ömrü əhatə edir. Üstəlik artıq əldən düşmüş və həyatın bütün təamllarından dadmış olan bədən cazib görünən şeylərə meyl etmir. Gənclik çağы isə bunlardan fərqli olaraq dünyanın nəz-nemətini dadaraq yaşadığımız, eyni zamanda gücün-qüvvətin yerində olduğu, necə deyərlər, Fərhad kimi dağı çapan qüvvətdə olduğu bir zamandır. Bu səbəblə də həyata və dünyaya olan sevgimiz və bu dünyanın nemətlərindən həzz alma sevgimiz ən üst zirvədə olur. Düşünürük ki, bir gün biz də qocalacaq və bir zamanlar geriye təəssüflə baxdığımız o qocalardan olacağıq. Fikirləşmədən nəfsani meyllərimizlə işlədiyimiz və bizə peşmanlıqdan savayı heç nə qazandırmayan səhvlərimizdən ötrü vicdan əzabı duyacağıq. Demək ki, gəncliyimizin qiymətini bilməli, onu məhsuldar, savablarla yüklənmiş bir halda keçirməyimiz yaxşı olar. Necə ki, Peyğəmbərimiz (s.ə.s.): *“Yaşlılıqdan öncə gəncliyin, məşğuliyyətdən öncə boş vaxtın, ölümdən qabaq həyatın qədrini bilin”*, -buyurmuşdur.

Bu hədis həyatımızı xeyirli, faydalı işlər görərək keçirməyimizi təlqin edir. Həyatın bizə hazırladığı sürprizlərə hazır olmaq üçün daima elm sahibi olmalı, mütaliə etməli, həyat təc-rübəsi olan insanların, elm adamlarının qabaqcıl fikir və düşüncələrindən istifadə etmək lazımdır. Nə qədər elm yolunda olsan, keçmişlərin

səhvlərindən oxuyaraq ibrət alsan, bir o qədər gənc yaşda ikən müdrik düşüncələrin və həyata real baxışınla xoşbəxt gələcəyini təmin edən düzgün qərarlar ata bilərsən.

İndiki zamanədə gənclərimizə baxdığımız zaman onların real həyatı nə qədər yanlış dəyərləndirdiyini görürük. Ancaq bunun səbəbi təəssüflər olsun ki, valideynlərdədir. Uşaqlarını elmi biliklərə yiyələndirmədən onları gözəl geyinməyə, ardı-arası kəsilməyən əyləncələrə və özlərinin məşğuliyyətlərinə sürükləyirlər. Nəticədə, uşaqlarda elmə, təhsilə heç bir həvəs və istək qalmır. Böyüdüyi zaman da onun beynində ancaq maddiyyat və gününü hansı əyləncə vasitələri ilə keçirmək qalır. Bu da onların həyatın acı qanunları qarşısında necə hərəkət etməsi haqda heç bir təsəvvürünün yaranmamasına gətirib çıxarır. Həyatı olduğu kimi qəbul edən, zamanını dəyərləndirən, qiymətini bilənlər özünə həmişə yer taparaq ad qazanır, həyatın hər cür ağır sınaqlarından müvəffəqiyyətlə çıxır.

GƏNCLƏRƏ ÖNƏMLİ BİR DƏRS

Padşah avam bir köləylə gəmiyə minmişdi. Kölə heç dəniz görməmiş, gəmini idarə etməmişdi. Ağlamağa, hıçqırmağa başladı. Tirtir titrəyirdi. Onu sakitləşdirməyə çalışdılar, amma heç cür sakitləşdirə bilmədilər. Padşahın keyfi pozuldu. Hər kəs çarəsiz bir haldaykən, yaşlı bir adam padşahın hüsuruna gələrək: *“İcazə verin mən onu sakitləşdirim!”*, - dedi. Padşah da: *“Böyük bir yaxşılıq etmiş olarsan!”*, - dedi. Yaşlı adam ömr etdi, köləni dənizə atdılar. Kölə bir neçə dəfə suya batdı, çıxdı. Sonra saçından tutdular, gəmiyə tərəf çəkдилər. Kölə gəmiyə yaxınlaşdığı anda iki əliylə gəminin sükanına asıldı, oradan gəmiyə

qalxdı, bir küncdə sakitcə oturmağa başladı. Yaşlı adamın gördüyü iş padşahı heyran qoydu: *“Bunun hikməti nədir?”*, - deyər soruşdu. Yaşlı adam: *“Kölə əvvəlcə suda batmağı görməmişdi. Gəmidəki salamətin qiymətini bilməyirdi. Elə sevinc və səadət də belədir, bir fəlakət görməyən kimsə sevincin qiymətini bilməz”*, - deyər cavab verdi. Gənclər uğur qazanmaq, qazanmamaq, yaxşılıq, pislik, sıxıntı-rahatlıq, xoşbəxtlik-bədbəxtliyi mütləq dadmağınız lüzumlu olan həyat cəvələridir, yoxsa ömür boyu xam qalmağa və həyat gəmisində tirtir titrəməyə məhkum olarsınız.

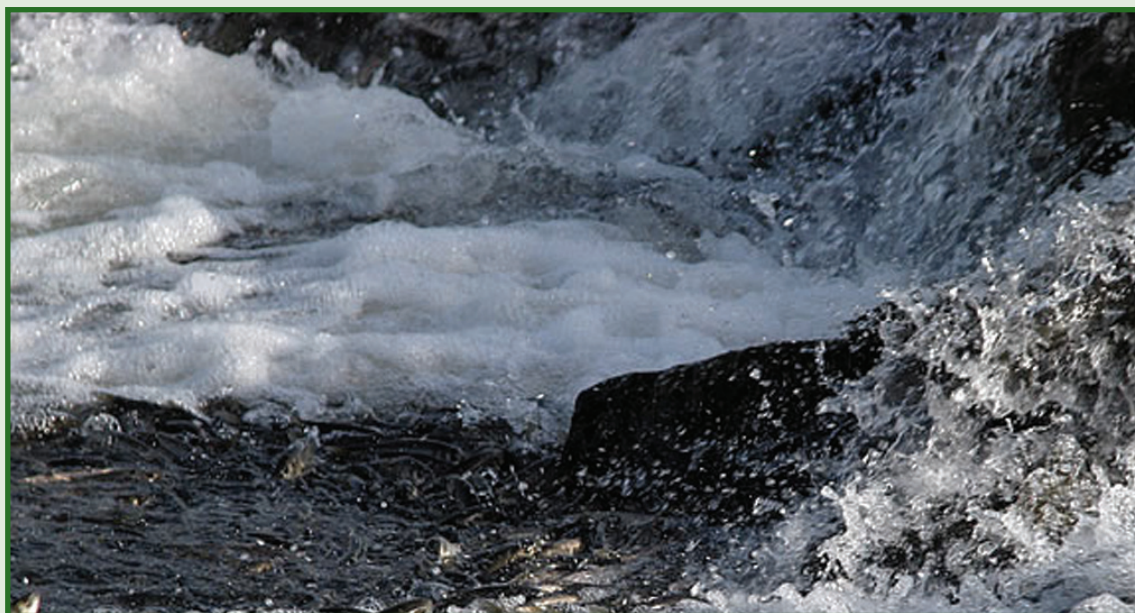
GƏNCLİK HƏYATI

Həyatımızda müəyyən bir zaman keçdikdən sonra ölüm-lə qarşı-qarşıya gəlirik. Bütün canlılar gənclik və qocalıq həyatından sonra dünyadan ayrılır. Bəzən insan qocalmadan da həyatdan köçə bilir. Buna görə də bu dünya həyatından nə zaman ayrılacağımızı bilmədiyimiz üçün Allahın və insanların razı olacağı davranışları edərək xoşbəxtliyi əldə etmək mümkün olacaqdır.

İnsan həyatının ən dəyərli çağı gənclik həyatıdır. Hər şeyin dadının ən ləzzətli olduğu, hər çətinliyin öhdəsindən gələ bilməyin ən üst səviyyədə olduğu, həyatın rənginin insan üçün ən canlı olduğu bir zaman bölü-müdür gənclik. Gənclik həyatını gözəlliklər içində keçirənlər xoşbəxt, gəncliyini bataqlıqlar içərisində keçirib gəncliyinin qiymətini bilməyənlər

isə hər an sıxıntı içində olurlar.

İslam dini gənclik dövrünün çox gözəl keçirilməsinə önəm verir. Bu dövrdə insanların həyatını sıxıntıya salan davranışlara qadağa qoymuşdur. Bu dövrdə fərdlərin vəzifə və məsuliyyətlərini tam mənada yerinə yetirə bilmələrini qazandırmaq vəzifəsi ilk başda valideynlərin, sonra isə cəmiyyətin üzərinə düşür. Gənclərimizin imanlı yetişdirilməsi İslamın gələcəyi üçün də çox mühümdür. Günümüzün gəncləri bir iman boşluğu içərisindədir. Məlum olduğu kimi insan bədən və ruhdan meydana gələn bir varlıqdır. Vücudumuzun necə ki, həyatını davam etdirməsi üçün yeməyə, içməyə və istirahətə ehtiyacı varsa, insan ruhunun da mənəvi qidaya ehtiyacı vardır. O mənəvi qida dindir. İman və ibadətlə insan ruhu təmin edilməzsə,

Gənclik meyvə verməyə hazırlaşan bir ağac kimidir. Onlara qayğı və sevgi göstərilərsə ən gözəl meyvələri alma imkanımız var. Bu səbəblə də gözümüzün nuru, ailələrimizin sevinci və cəmiyyətimizin gələcəyi olan gənclərimizə sahib çıxmalıyıq, onlara dəyər verməliyik, görüş və fikirlərinə sayğı duymalıyıq, milli və mənəvi dəyərlərimizi mənimsətmək üçün lazımi tədbirlər görməliyik.

o zaman boşluq yaranır və insan o boşluğu fərqli şeylərlə doldurmağa çalışır. Dinini tanıyan, yaradanını, kitabını və peyğəmbərini tanıyan, iman və ibadətlə böyüyən gənclər əsla əxlaqsız qruplara düşməzlər. Siqaret, spirtli içki, qumar və narkotika kimi zərərli vərdislərdən uzaq olurlar. Allahın qəti bir şəkildə qadağa qoyduğu zina, oğurluq, yalan, hiylə, aldatma və iftira kimi dinin haram buyurduğu bütün pis davranışlardan uzaq qaçarlar.

Peyğəmbərimiz (s.ə.s.) gəncləri zina-dan qorumaq üçün bir hədisində belə buyurmuşdur:

“Gənclər, sizdən gücü çatan evlənsin. Çünki evlənmək gözü haramdan uzaqlaşdırır, namusunu, iffətini mühafizə edir. Evlənməyə gücü çatmayan isə oruc tutsun, çünki oruc şəhvəti qırar”. (Buxari, Nikah, 2; Müslim, Nikah, 5; İbn Macə, Nikah, 1)

Çox təəssüflər olsun ki, bir çox gənclərimiz əxlaqsız filmlər, qəzet və jurnallar, internet, televizor vasitəsiylə əxlaqi və mənəvi dəyərləri zədələyici şəkildə yönləndirilməkdədirlər. Gündəmdə tez-tez xatırlanan barlar, gecə klubları, ailədən qaçan gənclərin macəraları, geyim formaları, əxlaqsız filmlərin nümayişi gənclərimizin əxlaqi və mənəvi dəyərlərinə mənfi təsir göstərməkdədir.

Uca rəbbimiz bizə öz əlimizlə özü-

müzü təhlükəyə atmamağımızı tövsiyə etmişdir və israf etməyi haram qılmışdır:

«(Malınızı) Allah yolunda xərcləyin. Öz əlinizlə özünüzü təhlükəyə atmayın, yaxşılıq edin! Allah yaxşılıq (ehsan) edənləri sevir». (Bəqərə 195)

Gənclik meyvə verməyə hazırlaşan bir ağac kimidir. Onlara qayğı və sevgi göstərilərsə ən gözəl meyvələri alma imkanımız var. Bu səbəblə də gözümüzün nuru, ailələrimizin sevinci və cəmiyyətimizin gələcəyi olan gənclərimizə sahib çıxmalıyıq, onlara dəyər verməliyik, görüş və fikirlərinə sayğı duymalıyıq, milli və mənəvi dəyərlərimizi mənimsətmək üçün lazımi tədbirlər görməliyik.

Bir ölkənin gələcəyi, ən böyük enerji qaynağı gənclikdir. Çünki insan həyatını bütünlüklə bu dövrdə öyrəndiyi biliklər vasitəsiylə icra edir. Gənclik dövrünə laqeydlik göstərilməsi və yaxşı dəyərləndirilməməsi daha sonrakı dövrlərin də sıxıntılı keçməsinə səbəb ola bilər. Gələcəyinin işıqlı olmasını istəyənlər gənclərini yaxşı yetişdirməlidirlər. Bunun üçün də bizə hər sahədə nümunə olan Peyğəmbərimiz (s.ə.s.)i özümüzə örnək göstərməliyik, onun yoluyla getməliyik.

GƏNCLİK = XƏZİNƏ

Televizorda, qəzetdə, jurnalda, internetdə... elə hey gəncliklə bağlı yazılar oxuyur, xəbərlər seyr edirik. Bəs gənclik deyilən bu məfhum nədir?

Gənclik lüğətdə təzəlik-xəzinə mənasına gəlir. Gənclik hiss, duyğu, düşüncə halıdır. Gənclik aktiv və dinamik olmaqdır. Təbii ki, bizi rahat buraxmayan media gəncliyi **“müqəddəsləşmiş”** məfhumla çevirdi. Sonra da dərman və kosmetika sektoruna təkən verərək bunun üzərindən pul qazanağa başladı. Hər kəs gənc olmaq, gənc qalmaq üçün çalışır.

Ehtiras Allah təala tərəfindən insana verilən bir duyğudur, amma bəndə nəyi nə zaman edəcəyini bilməlidir. Həzrət Peyğəmbər (s.ə.s) hədisi-şəriflərində gənclərin halından xəbər verir və bizə necə bir gənclik yaşamağın lüzumunu göstərir:

“Gənclərin ən xeyirlisi ixtiyarlarınıza bənzəyəndir. İxtiyarlarınızın ən şərlisi gənclərinizə bənzəyəndir”. (Feyzul-Qadir 15: 776)

Əlbəttə burada **“bənzəmək”** də məqsəd qılıq-qiyafətdə bir-birilərinə təqlid etmək və ya saçlarının tökülməsi, üzlərinin qırışması deyil. Xeyirli gənc: nəfsinə əsir olmadan axirəti üçün çalışandır. İxtiyarların ən pisi: qəflətdə və həvəsdə gənclərə bənzəmək istəyən, uşaq kimi nəfsinə tabe olandır.

Çağımızın xəstəliyi bu deyilmi? Gənclər həvəslərinə daldı, yaşlılar isə gənc olmağa çalışaraq nəfslərinin girdabında boğulmaqdadır.

Peyğəmbərimiz (s.ə.s.) **“gənclik”** məfhumunun **“xəzinə”** mənasına gəldiyini hədisi-şərifilə nə gözəl ifadə edir. Gənclik axirət sərmayəsidir. Təbii ki, düzgün istifadə edildikdə.

Uşaqlar və gənclər bir cəmiyyətin gələcəyidir. Hər bir cəmiyyət öz gələcəyini zəmanət altına almalı, öz dəyərlərini yüksəltməyə çalışmalıdır. Dünyaya meyilli, laqeyd bir nəsildənsə zəmanənin şərtlərini də göz önündə tutaraq gənclərin təlim-tərbiyəsinə istiqamət verən millətlər daima yüksəlmişlər və dünyada söz sahibi olmuşlar.

İslam dini eyni zamanda bir tərbiyə sistemidir. Bu mövzuda ən gözəl örnək və model şübhəsiz ki, Peyğəmbərimiz (s.ə.s.) dir. Bir peyğəmbər olduğu qədər mükəmməl bir tərbiyəçi olan Hz.

Məhəmməd (s.ə.s.) gənclərə ayrı bir dəyər vermiş, onları istedadlarına görə istiqamətləndirmişdir.

Necə ki, Quranla qarışa biləcəyindən ehtiyat edərək hədislərin yazılmasını hər kəsə qadağan etdiyi bir dövrdə gənc olan Abdullah b. Amr b. Asa bu məsələdə xüsusi icazə vermişdir. Bu şəxsin ən çox hədis bilən səhabələrin başında gəldiyi bilinir.

Hz. Peyğəmbər əsasən vəhy katiblərini gənclər arasından seçmişdir. İslama dövlət məktublarını da gənclərə yazdırmışdır. Bəzi gəncləri də süryani və ibrani dillərini öyrənməyə sövq etmişdir ki, bu dillərə o dövrdə ehtiyac vardı. Bir məsələdə yəhudilərlə aralarında elçilik etmək üçün Zeyd bin Sabiti vəzifələndirmişdi.

Hz. Peyğəmbər gənclərdə zəfər ümidi və nailiyyət sevinci gördüyü müddətdə onları cəsarətlə vəzifə almağa təşviq etmişdir. Əksəriyyəti yaşlılardan ibarət ordulara gəncləri komandan təyin etmişdir. Peyğəmbərimizin aşılacağı mühüm düsturlar sayəsində gənclik elə bir səviyyəyə gəlmişdir ki, ən çətin döyüşlərdə iştirak etmiş və düşmənlə ən ön səfdə çarpışmışdır. Bir çox savaşda Hz. Peyğəmbər bayrağı şəxsən gənclərə vermişdir.

Hər bir cəmiyyət öz gələcəyini zamanət altına almalı, öz dəyərlərini yüksəltməyə çalışmalıdır. Dünyaya meyilli, laqeyd bir nəsildənsə zamanənin şərtlərini də göz önündə tutaraq gənclərin təlim-tərbiyəsinə istiqamət verən millətlər daima yüksəlmişlər və dünyada söz sahibi olmuşlar.

Məsələn; Təbuk səfərində Bəni-Nəccar qəbiləsinin bayrağını iyirmi yaşlarında olan Zeyd bin Sabitə vermişdir. Bədir döyüşündə iyirmi və ya iyirmi bir yaşı olan Hz. Əlini bayraqdar təyin etmişdir. Eynilə Xeybərin fəthində də Hz. Əliyə ən mühüm vəzifəni vermişdir. Hz. Peyğəmbər Qudaa qəbiləsinə göndərmək üçün hazırladığı birliyin bayrağını Üsamə bin Zeydə vermişdir. Rəvayətə görə o zaman Üsamə on səkkiz yaşında idi. Bu birlikdə Hz. Əbu Bəkr, Hz. Ömər və Əbu Ubeydə kimi qabaqcıl səhabələrin də yer aldığı qırx min əsgər vardı. Bəzi səhabələr bu gəncin komandan təyin edilməsini xoş qarşılamadıqda Hz. Peyğəmbər onlara xəbərdarlıq edərək Üsaməni tərəfləmiş və dəstəkləmişdir.

Gənclik Allah tərəfindən insana bəxş edilən çox önəmli bir nemətdir. Bunun üçün Ona şükür etmək gərək. Bu nemətin necə və hansı yolda istifadə olunacağı barədə hər kəsin hesaba çəkəcəyini Rəsulullah (s.ə.s.) belə xəbər verir: *“Qiyamət günü dörd şeydən hesaba çəkilmədikcə qulun ayaqları (Rəbbin hüsurundan) ayrılma bilməz. 1. Ömrünü harada tükətdiyindən, 2. Hansı əməli işlədiyindən, 3. Malını haradan qazanıb haraya xərclədiyindən, 4. Vücudunu harada çürütdüyündən”.* (Tirmizi, Qiyamət 1)

Bu ömür bizə verilən bir əmanətdir. Elə isə əmanəti geri verəcəyimiz zaman qədər Rəbbimiz bizi əmanətin qarşılığını ödəyən, əmanətin şüurunda olan insanlardan eyləsin!

Gənclərə istiqamət vermək, onları daha da irəliyə götürmək, əmanət şüuru vermək, onları xəzinə halına gətirmək bizim vəzifəmizdir.

ÖMRÜN BAHAR FƏSLİNİ YAŞAYANLARLA KÖNÜL DOSTU OLAQ...

Gənclik dövrü insan həyatının bahar mövsümüdür. Bu illərdə insan bir çox mühüm işlərinin ilk addımlarını atır, gələcək həyatının bünövrəsini qoyur. Bu dövrə qədəm qoyanlar uşaqlıqdan qəlblərinə yaşatdıqları fantastik aləmdən yavaş-yavaş sıyrılmağa başlayırlar. Onların ibtidai dini təsəvvürləri, duyğu və düşüncələri dəyişikliyə uğrayır. Bu zaman onlara nəyin öyrədilməsi və necə öyrədilməsi vacib məsələlərdən biridir. Onlar artıq uşaq olmadıqlarının fərqindədir. Bu dövrdə gənclərin əksəriyyətinin dini ibadətə maraqları artır. Allah haqqında duyğu və düşüncələri isə qorxu ilə ümid arasındadır. Onu bəzən qorxudacaq bir varlıq, bəzən də sevilən və rəhməti geniş bir varlıq olaraq qəbul edirlər. Onlar cənnət, cəhənnəm, günah, savab anlayışlarını

artıq uşaqlıq dövründən fərqli olaraq indi daha şüurlu bir şəkildə dərk edirlər. Onlarda ibadət və dua etmə arzuları artır. Belə məqamda yeniyetmələri doğru bir istiqamətdə təlimləndirmək çox mühümdür. Allah və din məfhumu uşaqlıqdan başlayaraq lazımı səviyyədə öyrədilməlidir. Əks təqdirdə dini duyğuları yanlış istiqamətdə inkişaf edəcəkdir. Bəzi gənclər güclü iradəyə və xarakterə sahibdirsə, bir qismi zəif ola bilər. İradəsi, inancı qüvvətli olanlar dostlarını dini cəhətdən doğru istiqamətlərə yönəldə bilirlər. Hər bir gənc, fərd dini özü üçün kədərverici, ancaq çətin məqamlarda xatırlanan, sxolastik məfhum, ruhu gücləndirən, cəmiyyətlə bütünləşdirən məfhum qəbul etməlidir və bu düşüncəyə sahib olmaq üçün tərbiyələndirilməlidir.

Peyğəmbərimiz (s.ə.s.) vəzifəsini ifa

Müəllim inandırıcı dəlillərlə tələbələrinə təlim və tərbiyə verməlidir. Dəvət və təbliğin gözəl öyüdlə olması, gənclərə hirslənmədən, səbirlə, gözəl nəsihətlərlə tərbiyə vermək, şübhəsiz, daha müvəffəqiyyətli tərbiyə metodudur.

edərkən onu dinləyənləri əvvəlcədən yaxşı tanıyaraq dini təbliğ etmişdir. Bir din təlimçisi də tələbələrini kifayət qədər tanımadan dini təbliğə başlamamalıdır, uşaqları və gəncləri yaxşı tanıya bilən bir din pedaqoqu onların həddi buluğ dövrlərində böhran və sıxıntılı anlar yaşadıqlarını bilməli və onlara qarşı daha anlayışlı olmağa çalışmalıdır. Bəzi gənclər böhranlı və sıxıntılı anlarında dindən dəstək istəyirlər. Onlar din tərbiyəçisinin təbliğindəki müvəffəqiyyəti sayəsində doğru yola yönələ bilirlər.

Pedaqoqlar gənclərə yaxınlaşmağı və onları özlərinə yaxınlaşdırmağı bacarmalıdırlar. Müvəffəqiyyətə nail olmaq istəyən bir pedaqoq gənclərin zehinlərində nə olursa olsun, onları hər zaman və hər yerdə böyük bir səbirlə dinləməyə və anlamağa çalışmalıdırlar. Gənclər bəzi hadisələr qarşısında özlərini aciz və yetərsiz hiss edirlər. Belə məqamlarda onların yaxşı bir rəhbərə ehtiyacı var. Onlara güc, qüvvət, mə-nəvi rahatlıq verəcək yeganə rəhbər dindir. Müəllim təkcə dərstdə deyil, dərstdən kənar zamanlarda da şagirdləri ilə yaxından maraqlanmalı, onların dini ehtiyaclarının və istəklərinin təmin olunmasına kömək etməlidir.

Qurani Kərimdə belə buyrulur: **“Ey Məhəmməd! Rəbbinin yoluna hikmətlə, gözəl öyüdlə çağır”**(Quran, ən- Nəhl, 16/125). Dəvət və təbliğ hik-

mətlə, anlayışla, xoşrəftarla edilməlidir. Müəllim inandırıcı dəlillərlə tələbələrə təlim və tərbiyə verməlidir. Dəvət və təbliğin gözəl öyüdlə olması, gənclərə hirslənmədən, səbirlə, gözəl nəsihətlərlə tərbiyə vermək, şübhəsiz, daha müvəffəqiyyətli tərbiyə meto-dudur.

Qurani Kərimdə Rəbbimiz, Musa (ə.-s.)-a Fironla mülayim danışmasını tövsiyə etmiş və: **“Ona yumşaq söz söyləyin, bəlkə öyüd olar və ya qorxar”**, -deyə buyurmuşdur.(Quran, Taha, 20/-44)

Hz. Peyğəmbər (s.ə.s.) bir hədisində buyurur: *“Asanlaşdırın, nifrət etdirməyin”*.(Buxari, Elm, 11) Gənclərin qarşısına qadağalarla, səddlərlə çıxılmamalıdır. Həyatda nəyin daha xeyirli, nəyin isə pis sonluqlarla nəticələndiyini ən sadə yollarla və deyimlərlə izah etmək daha doğru olar. Hər bir çətin məqamda ən xeyirlisi budur deyə Allaha sığınmanın, ən gözəl zamanlarda isə şükür etmənin hər bir insan üçün vacibliyini başa salmaq, həyat yoluna qadağalarla deyil, qanunlarla və insan üçün xeyirli olan işlərlə davam etdirməsinə kömək etmək lazımdır. Sonda onu qeyd edim ki, evdə ata-ana, məktəbdə müəllim dini, əxlaqi tərbiyəni gənc nəsə, övladına hər ortamda, özü də bu kriteriyalar içində yaşayaraqq təlqin etməli, öyrətməlidir.

“KAŞ Kİ” DEMƏDƏN

Bir ərəb şeirində deyilir: “*Kaş bir gün gənclik geri gələydi, qocalığın nə etdiyini ona xəbər verərdim*”. Yaşadığımız dünyada, xüsusilə də müasir dövrdə bu peşmançılığı çəkməyən adam demək olar ki, yoxdur. Gəncliyi dəyərləndirmədən qocalan insanlar daima nədamət və peşmançılıq hissi yaşayrlar. Gəncliyi dəyərləndirmək “*üç-beş günlük dünyadır, keyfini sür*” deyərək bihudə işlərlə gün keçirmək deyil, üç-beş günlük dünyada əbədi həyatı qazandıracaq əməllər işləməkdir. Əks təqdirdə gəncliyin əldən getdiyi qocalıq zamanında peş-

manlıq hissi yaxamızı buraxmaz. Sonrakı peşmançılıqsa fayda verməz.

Həzrət Peyğəmbər (s.ə.s) bir hədisi-şərifində heç bir kölgənin olmadığı dəhşətli qiyamət günündən bəhs edərək yalnız yeddi qrup insanın Allah təalanın ərşinin kölgəsi altında olacağından xəbər verir. Bu yeddi qrupdan birinin qəlbi məscidlərə bağlı gənclər olduğunu bildirir. Hədisi-şərifdə keçən məscid sözü eyni zamanda Allaha ibadət edilən, Onun rızasını qazandıracaq əməllərin işləndiyi bütün məkanları, adının zikir olunduğu məclisləri də əhatə edir. Bu hədisdə gənclik nemətinin

Allah yolunda sərf olunmasına diqqət çəkilərək gənclərin daha aktiv və dinamik olmasına təşviq vardır. Görəsən bugünkü gənclərimizin neçə faizi bu qrupa daxildir?

Bir Allah dostunun sözü var. Buyurur ki: *“Bir millətin gələcəyini görmək kəramət deyil, bunun üçün o millətin gənclərinə baxmaq kifayətdir”*. Bugünkü gənclərimiz bizə hansı gələcəyi vəd edir, görəsən? Və ya gələcəyimiz olan gəncləri hansı istiqamətə yönəldirik? Məncə bu suallar üzərində ciddi-ciddi düşünmək lazımdır. Əsri-səadət dövründə cənnətlə müjdələnmiş on səhabədən biri olan Zübeyr bin Avvam (r.a) İslam tarixinin ən məşhur döyüşlərindən olan Yermukda oğlu Abdullah bin Zübeyrlə birlikdə iştirak etmişdi. O zaman Abdullah (r.a)-ın on beş, on altı yaşı vardı. Bəlkə də daha az. Bəs görəsən bu gün insanlığın ümumi düşməni şeytanla mübarizə yolunda oğlu ilə birlikdə eyni səfərdə olan neçə ata var?

Gənclik hər kəsin bir dəfə yaşadığı həyat yolunda keçirdiyi fani bir mərhələdir. Buna görə də bu mərhələni ləyaqətlə, Allahın rızasını qazanmaq yolunda keçirmək lazımdır. Rəsulullah (s.ə.s)-in bir hədisində: *“İnsan-*

ların çoxunun düzgün istifadə etmədiyi iki nemət vardır: sağlıq və boş vaxt”, - buyurulur. Burada yenə diqqəti gənclərin üzərinə çəkməyin yeridir. Həzrət Peyğəmbərin üstündə durduğu hər iki xüsüs daha çox gəncliklə bağlıdır. Belə ki, sağlıq neməti daha çox insanın gənclik dövrü ilə bağlıdır və təəssüf ki, sözlünü etdiyimiz nemət ən çox bu yaşlarda hədəf edilir. Eyni zamanda boş vaxtın da israf edildiyi dövr məhz gənclikdir. Elə isə vaxt keçmədən, gec olmadan əlimizdəki gənclik nemətinin qədrini bilək. Yenə Peyğəmbər (s.ə.s)-in bir hədisində buyurulur: *“Yeddi şey gəlmədən xeyir işlər görməyə çalışın...”* Hədisi-şərifin davamında insanı ibadətdən, xeyir əməldən uzaqlaşdıran yeddi xüsusu sayan Rəsulullah bunlardan birinin *“əldən salan qocalıq”* olduğunu vurğulayır. Demək ki, nə qədər əldə imkan var, taqət var əbədi həyatı qazandıracaq əməllər işləmək üçün əlimizdən gələni etməliyik. Bu gün millətimizin dəyərlərinə, vətəninə, böyüklərinə ehtiramla bağlı olan bir gənclik yetişdirmək və bu nəslin bir nümayəndəsi olmaq hər birimizin borcudur.

Gənclik hər kəsin bir dəfə yaşadığı həyat yolunda keçirdiyi fani bir mərhələdir. Buna görə də bu mərhələni ləyaqətlə, Allahın rızasını qazanmaq yolunda keçirmək lazımdır. Rəsulullah (s.ə.s)-in bir hədisində: “İnsanların çoxunun düzgün istifadə etmədiyi iki nemət vardır: sağlıq və boş vaxt”, -buyurulur.

AİLƏ MƏKTƏBİ

Ceyhunə QASIMOVA

XANIMLARIN AİLƏDƏ DİQQƏT EDƏCƏYİ CƏHƏTLƏR

Hər bir qadının istər sosial həyatda, istərsə də ailədə xili münasibətlərdə bilməli olduğu qaydalar var. Bu qaydalara əməl etmək ailədə rahat, xoşbəxt bir ab-hava deməkdir. Bəlkə də ailə həyatı quran qadınlar qeyd edəcəyimiz bu qaydalardan az-çox xəbərdardırlar. Ancaq xəbərdar olmaq başqa, əməl etmək başqadır...

Bu qaydalardan bir neçəsini sadalaya bilərik.

1. Mümkün qədər kənar problemlərə həyat yoldaşınızı ortaqlatmayın. Belə problemlərin öhdəsindən özünüz gəlməyə çalışın. Amma sevincli günlərinizdə onu unutmayın.

2. Məsləhət almaq, məsləhətləşmək ailə həyatında vacib prinsipdir. Ailədə biri yaxasını kənara çəkib yükü o birinin çiyinə yükləməməlidir. Sevincli günlərdə bərabər olduğu kimi kədərli anlarda da birlikdə olmalıdır.

3. Xoşbəxtlik evdə heç bir problemə üzləşməməkdə deyil, problemlərin

öhdəsindən gələ bilməkdə, onların çoxalmasına imkan verməməkdə və həyat yoldaşınızla münasibətlərinizə mənfi təsir göstərməsinə zəmin yaratmamaqdır.

4. Mübahisə zamanı həyat yoldaşınızın gözəl xüsusiyyətlərini xatırlamağa çalışın. Bəyənmediyiniz tərəflərinin yaxşı xüsusiyyətlərinə kölgə salmasına imkan verməyin.

5. *“Qılınç yarası sağalar, dil yarası sağalmaz”*. Ailədaxili mübahisələrdə ürək sındıran sözlərdən uzaq olun. Yoxsa, xırda bir səhv ucbatından onun sizə qarşı olan sevgi və qayğısını itirə bilərsiniz.

6. Təbəbbürlü olmamağa çalışın. *“Qürurum”, “mənliyim”* kimi sözlər şeytanın tələsidir.

7. Valideynlər uşaqların yanında mübahisə etməməli və ya yüksək səsle danışmamalıdırlar. Çünki uşaqlar ilk növbədə ata-analarından nümunə götürür, hər şeyi onları təqlid edərək öyrənirlər. Bu cür problemlər uşağın şüuraltına yerləşir və gələ-

cəkdə öz mənfi təsirini göstərir.

8. Sizə aid olmayan suallarla həyat yoldaşınızı bezdirməyin. Sizə açmaq istəmədiyi sirləri təkidlə öyrənməyə çalışmayın.

9. Evdə bir küncə çəkilib təkbaşına oturmağa adət etməyin. Mümkün qədər həyat yoldaşınızla maraqlanın.

10. İşləyən qadın ilk vəzifəsinin evi olduğunu unutmamalıdır. Ev işləri ilə iş yerindəki işləri bir-birinə qarışdırmayın.

11. Həyat yoldaşınızın qohumları qonaq gələndə pis üz göstərməyin. Əksinə onları mehribanlıqla qarşılayıb yola salın.

12. Qayınanənizə bacardıqca hörmət edin, onunla xoşrəftar olun. Onunla mübahisə etməyin. Böyüklərin üzünə qayıtma ki, sən də böyük olacaqsan.

13. Evinin sirrini qonşuya və ya dostuna danışma, sənə də çatan hər sözü ürəyinə salma! Sən yaxşı ol, pisin cəzasını Allah (c.c.) versin.

14. Mütəmadi fikir ayrılığı zaman keçdikcə könül ayrılığına da səbəb olur. Bəzən istəməsəniz də həyat yoldaşınızın fikirləriylə razılaşın.

15. Əgər ailədə özünə qarşı hörmətsizlik hiss etsən, əvvəl səbəbi ilə maraqlan, səhvən varsa düzəlt. Günahın yoxsa da hər şeyi sakitliklə və

səbirlə yoluna qoy.

16. Hər yüngül söz-söhbətdən qaçıb ata evinə getmə. Ərinlə olan hər söz-söhbəti böyüklərinə açmağa tələsmə!

17. Xanım-xatun olun! Ərinizlə kimin yanında necə hərəkət etdiyinizə fikir verin. Öz sözünüzü yeridib, ər evinin ailəsinə qanqaraçılıq salmayın, haqsız tərəfkeşlik etməyin! Sizə dəxli olmayan işə qarışmayın, yersiz küsməyin!

18. Bədxərclik ailə xoşbəxtliyinə xələl gətirər. Bərəkəti azaldar. Qənaətcil ol ki, yoxsulluqla üzləşməyəsən.

19. Pis vərdişlərinizlə mübarizə aparmağa və qalib gəlməyə çalışın!

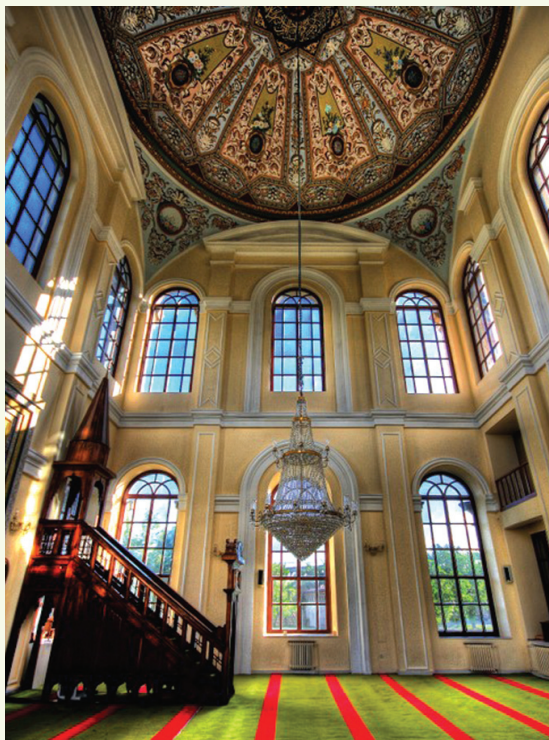
Xülasə; Sevimli xanımlar, bacılar, analar!...

20. Dünya qədər axirəti də unutmayın! Çətinliklərə hazır olun! Çox zəif olmayın! Çünki qadına zəifliklə birgə dözümlü və iradə də lazımdır. Dözümlü olun!

Məsləhət almaq, məsləhətləşmək ailə həyatında vacib prinsipdir. Ailədə biri yaxasını kənara çəkib yükü o birinin çiyinə yükləməməlidir. Sevincli günlərdə bərabər olduğu kimi kədərli anlarda da birlikdə olmalıdır.

HƏYAT HEKAYƏSİ

Ramazan bir əxlaq məktəbidir ki, orada biz səbri, ehtiyac içində olan insanların halını, bir stəkan suyun qiymətli olduğunu öyrənirik. Bu Ramazanda nə qədər, etdiyimiz günahlara peşmanlıq duyacaq və nə qədər etdiyimiz yaxşılıqlara sevinəcəyik?

Həyat özünü bizə heç vaxt gözəl göstərməz. Mütləq şikayət etməmiş üçün bir şeylər hazırlar.

Biz özümüz həyatda gözəllik axtaracağıq.

Bir nəfər **“Həyat hekayəsi”** adlı bir kitab yazır. Amma bu kitab digərlərindən çox fərqlənir. Yəqin nə ilə fərqləndiyi maraqlıdır. Bir dəfə kitabı yazan adamın yanına rəfiqəsi gəlir. Stolun üstündəki kitab diqqətini cəlb edir. İcazə alıb kitabı açır. Hər kitabda olduğu kimi burada da ön söz var idi. Oxuyur və o biri səhifələrini açır, lakin ağ vərəqlərdən başqa heç bir yazı görmür. Nəhayət vərəqin sonuna çatır və son sözləri oxuyur. Son sözlərdə bunlar yazılmışdı: *“Bəli, əziz oxucular, bəlkə də bu ağ vərəqlər sizi bir az heyrləndirdi. Lakin hər kəsin bir **“Həyat hekayəsi”** vardır və istədiyim sadəcə bu vərəqlərdən hər kəs öz həyat hekayəsini oxusun”.....*

Bəli, enişli-yoxuşlu yollarda həqiqətən də hər kəsin bir həyat hekayəsi var. Və şübhəsiz ki, həyatında acılı-şirinli günləri olmuşdur. Əsas olan bu həyat hekayəsindən nə qazandıq, onu düşünək.

Səbirsiz biri olur. Bir müddət sonra onun dəyişdiyini və çox səbirli olduğunu fərq edirlər. Soruşurlar: *“Necə səbirli oldun?”*

Cavabında: *“Bir nəfər mənim səbir-*

siz olduğumu görünce gözəl bir məsləhət verdi və həqiqətən də faydasını gördüm. Dedi ki, hər gün nəyə əsəbləşdinsə, yaz və bir qutuya at, bir ay sonra aç onları oxu. Dedi ki kimi də etdim və hər açıb oxuduğumda məni gülmək tuturdu. Yəni, əsəbləşdiyim hadisələr yersiz idi”.

Üç aylardan Rəcəb və Şaban aylarını bitirdik və mübarək Ramazan ayındayırıq. Düşünməliyik ki, keçən Ramazandan bu Ramazana qədər hansı mənfi xüsusiyyətlərimizi tərk edə bilmişik, keçən Ramazan nə qazandırdı bizə? Halımızda yaxşıya doğru bir irəliləyiş varmı? Əgər varsa demək ki, bu yolda Rəbbimizə doğru gedən pillələrlə qalxmağa və məsafə qət etməyə başlamışıq. Hər Ramazanda bir mənfi xüsusiyyətimizi tərk edə bilsək, Rəbbimizin hüsuruna sağlam bir ruhla gedərik.

Ramazan bir əxlaq məktəbidir ki,

orada biz səbiri, ehtiyac içində olan insanların halını, bir stəkan suyun qiymətli olduğunu öyrənirik. Bu Ramazanda nə qədər, etdiyimiz günahlara peşmanlıq duyacaq və nə qədər etdiyimiz yaxşılıqlara sevinəcəyik. Əgər bu hallar olacaqsə, demək ki, mömin müsəlmanıq.

Rəbbimiz: **“Bu ay Mənim ayımdır və mükafatını Mən verəcəm”**, - buyurur. Həqiqətən o mükafatı ala biləcəyikmi?

Məbrur həcc termini vardır, yəni içinə heç bir günah qarışmayan, əksiksiz olaraq ifa edilən və Allah Təala tərəfindən qəbul edilən həcc. Bizlər də cümlə mömin müsəlmanlarımıza oruclarımızın məbrur oruc olmasını və **Rəbbimizin mükafatını qazanaraq, Onun rizası yolunda ömür sürə bilməyi diləyirik! Amin!**

ARZULAR

İnsanın ürəyində,
Qəlbin dərinliyində,
Qanad açır arzular.
Gələcək həyatını,
Ömrün hər bir anını,
Olmamış yaşayırıq,
Xəyallara dalırıq,
Arzu, istək həvəsi,
Qəlbin, ürəyin səsi.
Bu səslə yaşar hər an,
Arzular zaman-zaman.
Arzulara qovuşmaq,
Qovuşaraq şad olmaq,
Hər şey arzu içində,
Arzu qəlbədən keçəndə,
Ürək də qanadlanır,
Könlümüz çox şadlanır.
Göstərir gələcəyi,
Arzu, həyat istəyi.

GÜLNAR SƏMA

Zeynəb Binti Hüzeymə

Zeynəb binti Hüzeymə anamıza “Ümmül – məsəkin”, yəni yoxsul və möhtacların anası adı verilmişdir. Ona “yoxsulların anası” deyilməsinin səbəbi çox mərhəmətli və xeyirxah olmasıdır.

Zeynəb binti Hüzeymə Peyğəmbərimiz (s.ə.s.)in evləndiyi bəxtiyar qadınlardandır. Bütün möminlərin anası olma şərəfinin sahibidir. Nəcidi bölgəsində yaşayan və Ərəbiistanın ən güclü qəbilələrindən biri olan Əmir bin Sasaa qəbiləsinə mənsubdur. Nəsəb silsiləsi belədir: Zeynəb binti Hüzeymə bin Abdullah bin Amr bin Əbdimənaaf bin Hilal bin Amr Sasaa, əl-Hilalliyədir. Ailəsi Nəciddən gəlib Məkkədə yerləşmiş bir ailədir.

Zeynəb binti Hüzeymə anamıza “**Ümmül – məsəkin**”, yəni yoxsul və möhtacların anası adı verilmişdir. Ona “**yoxsulların anası**” deyilməsinin səbəbi çox mərhəmətli və yaxşılıq sevər olmasıdır.

Çünki bu mübarək validəmiz istər cahiliyyə dövründə, istərsə də İslamiyyət gəldikdən sonra olsun hər zaman əlinə keçəni yoxsullarla bölüşməkdə məşhur olmuşdur. Mübarək anamızın Rəsulullahın evindəki həyatı qısa (iki və ya üç ay) olduğu üçün tarixçilər ondan çox bəhs etməyiblər.

Zeynəb binti Hüzeyfə (r.a.) həyat yoldaşı ilə Məhəmməd İbn Abdullahın peyğəmbər olduğunu öyrəndikdə Rəsulullahın yanına gələrək kəlimesi-şəhadət gətirdilər. Beləcə, onlar İslamı ilk qəbul edənlərdən oldular. Onlar da digər müsəlmanlar kimi müşriklərin işgəncələrinə məruz qaldıqları üçün Yesribə hicrət etdilər.

Hicrətin üçüncü ilində Uhud qəzəsinə həyat yoldaşı şəhid oldu. Zeynəb binti Hüzeymə (r.a.) eyni ildə Rəsulullah (s.ə.s.) ilə evləndi. Möminlərin anası olmaq şərəfini əldə edən Zeynəb binti Hüzeyfə (r.anha) onun üçün ayrılmış otağa köçdü. Otaqları Hz. Hafsa anamızın otağı ilə yanaşı idi. Böyük bir xoşbəxtlik və həyəcanla həyatını davam etdirirdi. Çox ibadət edər, çox sədəqə verərdi. Bu məsud həyat bəzi rəvayətlərə görə üç, bəzi rəvayətlərə görə səkkiz ay davam etdi. Miladin 626 – cı ilində otuz yaşında ikən dünyasını dəyişdi və əbədi həyata köçdü.

Zeynəb binti Hüzeymə hz. Xədicə anamızdan sonra Rəsulullah (s.ə.s.) həyatda ikən vəfat edən ilk xanım idi. Cənazə namazını Rəsulullah (s.ə.s.) şəxsən özü qıldırdı və “**Baki**” qəbiristanlığında dəfn edildi. Rəbbimiz şəfaətlərinə nail etsin. Amin!

RƏHMƏT YAĞIŞLARI

Qızıl zəncirlərlə zəncirlənmiş nəfsiylə baş-başa qalmışdı o. Mənlik baxışlarıyla baxırdı hər şeyə. O, bu mənim olsaydı, elə olmasaydı, belə olmasaydı deyirdi. Ayaqlarında qızıl zəncirlər vardı onun. Nəfsi dünyalıq əyləncə və məşğələlər idi. Aldığı hər nəfəsdə sonu gələcək dünya həyatını düşünməz bir halı vardı onun. Qafilanə bir həyat yaşayırdı o və bir gün...

O gün ömrünün bahar yağışları yağmağa başladı. Hər damlası şövq içində, hər damlası zikir halında, hər damlası “**LƏ İLAHƏ İLLƏLLAH**” söyləyirmiş kimi. Dilə gəlməz, sətrə tökülməz sözlərdən kənarda yağışlar bütün vücuduna axaraq tökülürdü damla-damla. Amma ayaqlarında qızıl zəncirlər vardı onun, ayaqlarından əllərinə, əllərindən qəlbinə sarmaşan-dolaşan zəncirlər.

Damla-damla enən yağışlar çözürdü zəncirləri, halqa-halqa açılib tökülürdü zəncirlər. Qopurdu canı fani dünyalıq-

lardan, qopurdu canı nəfsinin doymaq bilməyən arzu, istəklərindən, qopurdu vücudu mənliyindən. Yenə də sədd çoxdu, hədsizdi. Çünki həbsə məhkum sinəsində qəlbi Yusif (ə.s.) kimi zindanlarda məhbusdu. Qaranlıq quyuların dibinə enən nəfsi, Yusif (ə.s.) kimi quyularda qalmışdı.

Haqdan uzaq Məcnun kimi Leylının kölgəsini izləyirdi. Qarşılıqsız bir sevginin əsrinə çevrilmişdi. Qafilanə bir həyatın içindəydi. Ondan uzaq bir dünyanın dibindəydi.

Bir gün...

O gün onun qurtuluş günü idi. Çiləndi nurlar, axdı qüdrət axışları, yağdı rəhmət yağışları. Ömrünün mərhəmət yağışları, ömrünün qurtuluş yağışları yağdı könül bağçasına.

Qarışmışdı göz yaşları yağışlara, yağış damlaları isə göz yaşlarına. Qucaqlamışdı rəhmət və bərəkət. Qaynayıraq qəlbindən axaraq tökülürdü gözlərindən. Əllərini açaraq deyirdi: “*Ey könlüm, çox təəssüf ki, qafil qalmısan*”. Bu rəhmətdən açıq əllərini isladırıd yağışlar. Bəxtiyar alın səcdəyə getdi. Nəmli gözlərindən səccadə öz nəsibini aldı. Sərsiz şükür-sənalarla dilindən tökülürdü dualar. Göz yaşlarının duasıydı bu:

“*Ey can! Canan yoluna səpmək üçün bu yağışlarla könül gülşənində yetişdirdi əsrarəngiz gülləri, çiçəkləri. Fərsət vermə iblisin sərt rüzgarlarına, şeytanın qanlar tökən tikanlarına! Sev və qoru bu damlalarla gələn dəyəri ölçülməz ərnağanı, hədiyyəni*”.

İZZƏTLİ MƏZAR

Yolun kənarında tənha bir məzar
Üstündə nə adı, nə soyadı var.
Ey yolçu, maşını əylə bu yerdə,
Bir soruş bu kimdir tənha qəbirdə...

1999

-cu il. Azərbaycana gəldiyim ilk il. İlk dəfə vətəndən, anadan, atadan, dostdan ayrılmanın verdiyi qüssə ilə Bakıdan yola düşdük. Arxamda sevdiklərimin həsrəti, irəlində isə tanış olacağım qardaşlarımızı görmək həyəcanıyla yol qət edirik. Bakıdan çıxalı xeyli vaxt keçmişdi ki, yolun kənarındakı lövhədə Acıdərə yazısını oxudum. Görəsən, bu dərənin suyu acıdırmı ki, bu adı veriblər dedim. 100-150 metrə gedər-gətməz niyə bu adı verdikləri aydın oldu. O an qarşımıza nazlı-nazlı dalğalanan iki şanlı bayraq çıxdı. Biri Azərbaycan, digəri Türkiyə olmaqla iki qardaş ölkənin bayrağı. Və o nazlı bayraqların altında bir qəhrəman bir oğul yatmaqda idi. Elə bir igid ki, 70 il kominizmin zülmünə torpaq altında dirənmiş. Dəfələrlə məzarını dağıtmaq istəmişlər, illər uzununu heç kimi qəbrinə buraxmamışlar, ziyarət edənlərə ağır cəza vermişlər. Artıq o da azadlığa qovuşmuş və azadlığın simvolu olan iki bayraq altında rahat yatmaqdadır, sevdiklərinə qovuşacağı axirət yurdunu gözləyir.

Vətəndən də yenidən ayrıldığım üçün içimi qovuran qüssə, şəhidi gördükdə bir qədər də artdı. Görəsən, onu yola salan ana, ata, yar, övlad yolunu gözləməmişdilərmi? Görəsən, o şanlı ordu vətənə geri döndükdə uşaqları Hz. Həməzənin qızı kimi atasının yolunu gözləyərək əs-

gərlərdən **“hanı mənim atam”**-deyə soruşmuşdumu? Hər halda o əsgərlər də Peyğəmbərin şanlı əsgərləri kimi deməyə cəsarət edə bilməyib, komandirlərini əl işarəsiylə göstərdikdə, Peyğəmbər əxlaqına bürünmüş komandır də bu sözləri söyləyib təsəllimi vermişdi, artıq sizə ata kimi mən baxacağam.

Bu şəhidimizin adı Minbaşı İzzət. Adı kimi izzətli yaşayıb, izzətlə can əmanətini təslim etmişdi. 1918-ci ildə Qızıl ordu erməniləri də öz tərəfinə çəkərək qarşısına kim çıxsə biçib keçirdi. Bu zülmü xəbər alan Osmanlı dayana bilərmə? Həmin an köməyə böyük bir ordu göndərdi. Osmanlı ordusunun gəlişini xəbər alan Qızıl ordu Bakıya doğru qaçmağa başladı. Osmanlı ordusuna Azərbaycanlı Türklər də qoşulmuşdu. Qızıl orduyla Acıdərə mövqeyində silahlı qarşıdurma oldu. Qızıl ordu böyük itki verib qaçmağa davam etdi. O anda yaralı bir erməni, Minbaşı İzzət bəyi arxasından gülləylə vurdu. Onsuz da düşmən insanı həmişə arxadan vurmurmu? Yarası dərin olan minbaşı İzzət bəyi Təklə kəndində yaşayan Məlik Məmməd vəfa borcunu ödəmək üçün alıb evinə apardı. Minbaşı yarasının dərin olduğunu başa düşər və: *“Yaram dərin, artıq qurtula bilmərəm, amma bir vəsiyyətim var, məni yaralandığım yerə dəfn edin”*, - deyər. Bir neçə gün sonra şəhid olar və vəsiyyətinə əsasən indiki yatmaqda olduğu yerə dəfn edərlər. Yaralandığı yer sel yatağıdır, əvvəlcə gömmək istəməirlər, amma vəsiyyətinə görə buraya basdırırlar. Səhabə izindən gedən bu gözəl insanların vəsiyyəti də səhabə kimi olur. Əbu Eyyub əl-

Ənsari 80 yaşında: *“Konstantinopolu (İstanbulu) fəth edən komandan nə gözəl komandan, Onu fəth edən əsgər nə gözəl əsgər “dəyən Peyğəmbərin müjdəsinə çatmaq üçün İstanbula böyük bir orduyla gəlmiş şəhid olarkən “məni düşməməyə çata bildiyiniz ən yaxın yerə basdırın, məndən sonra gələnlər oradan davam etsinlər”*, - vəsiyyəti etmişdi.

Bir il sonra da kommunizm rejimində artıq bu məzara insanlar göz ucuyla belə baxa bilmirdilər. Ona yaralı olanda baxıb torpağa verən Məlik Məmməd yenə dayana bilməz, məzar itməsin deyər başdaşı qoyar, amma bunu canı ilə ödəyər. 1937-ci ildə Sibirə sürgün edilir, bir daha xəbər alınmaz. İzzət minbaşının oğul-uşağı da Türkiyədə, vəfa nümunəsi olan Məlik Məmmədin övladları isə Azərbaycanda ata həsrəti ilə yanıb-yaxılırlar.

Adını rəhmətlə andığımız Azərbaycanın böyük şairlərindən Bəxtiyar Vahabzadənin bu şəhid haqqında belə bir şeiri vardır:

Yolun kənarında tənha bir məzar

Üstündə nə adı, nə soyadı var.

Ey yolçu, məşını əylə bu yerdə,

Bir soruş bu kimdir tənha qəbir-də...

Şəhidə bir dördlük də məndən ərmağan olsun istərəm, sizdən də bütün şəhidlərimizə Fatihələr gözləyirəm:

Acıdərə axar gedər,

Ürəyimi yaxar gedər,

Mən şəhidimə baxaram gözüyaşlı,

O dünyaya gülər gedər...

ÖVLAD MƏSULİYYƏTİ

Dünya nemətləri, məhəbbətləri, əməl və xəyalları ilə önümüzə sərilmiş bir imtahan meydanıdır. Mal, mülk və övlad kimi bu dünyaya aid olanlar axirət azuqəsi məqsədi ilə bizə verilmişdir. Başqa sözlə, dünyanın imkanlarını axirət səadəti üçün bir vasitə kimi qəbul etmək lazımdır.

Dünya nemətləri, məhəbbətləri, əməl və xəyalları ilə önümüzə sərilmiş bir imtahan meydanıdır. Mal, mülk və övlad kimi bu dünyaya aid olanlar axirət azuqəsi məqsədi ilə bizə verilmişdir. Başqa sözlə, dünyanın imkanlarını axirət səadəti üçün bir vasitə kimi qəbul etmək lazımdır. Bu barədə belə buyurulur:

“(Bəzi adamların fəxr etdiyi) mal-dövlət, oğul-uşaq (oğullar) bu dünyanın bər-bəzəyidir. Əbədi qalan yaxşı əməllər isə Rəbbinin yanında həm savab, həm də (Allahın mərhəmətinə) ümid etibarilə daha xeyirlidir!”(Kəhf 46)

Mal, mülk və övlad Haqq yolunda sərf edildiyində bir **“zinət”** olduğu halda, həva və həvəs uğrunda şüursuzca istifadə edildiyi zaman **“fitnə”** halına gəlir.

Bir möminin ən yaxın mirasçıları təbii ki, onun öz övladlarıdır. Onlara buraxılacaq həqiqi miras isə əbədiyyət zənginliyidir. Məhz bu səbəbdən də övladlarımıza fani varlıq və zövqləri deyil, köhnəlməyən, solmayan və bitib-tükənməyən bir səadəti miras qoymalıyıq. O da Peyğəmbərin (s.ə.s.) bizə əmanət olaraq buraxdığı Qurani Kərim və sünnəsidir. Bu müqəddəs mirasın övladlarımıza çatdırılmasında göstəriləcək diqqət böyük bir sədəqeyi-cariyə olarkən, bunun gözdən qaçırılması hər ana-ata üçün böyük bir axirət fəlakətidir. Bu haqda ayədə belə buyurulur:

“Ey iman edənlər! Özünüzü və əhli-əyalınızı elə bir oddan qoruyun ki, onun yanacağı insanlar və daşlar (daşdan düzəlmiş bütlər)!...” (Təhrim 6)

Kainatın fəxri Peyğəmbər (s.ə.s.) də:

“Hamınız çobansınız və hamınız sürü-nüzdən məsuliyyət daşıyırsınız. Kişi ailəsinin çobanıdır və sürüsündən məsuldur. Qadın ərinin evində çobandır və o da sürüsündən məsuldur” (Buxari, Vəsa-ya,9),-buyuraraq ata və ananın uşaqlarının tərbiyəsində ortaq bir məsuliyyət daşıdıqlarını bəyan edir.

Digər bir hədisi-şərifdə belə buyurulur:

“Uşaqlarınıza hədiyyə verin və onları yaxşı tərbiyə edin!” (İbni Macə, Ədəb, 3)

Həzrəti Peyğəmbər (s.ə.s.) bəzi hədislərdə tərbiyə vəzifəsini cihad kimi dində ən fəzilətli qəbul edilən bir əməldən belə üstün tutmuşdur. Cihada getdikləri vaxt onlara qoşulmaq istəyən bir səhabəsinin arxada qalan ailəsinə və qoca ata-anasına baxacaq kimsə olmadığını öyrəndiyi zaman:

“Onların yanına qayıt, çünki cihadın yaxşısı onların yanındadır”, - buyuraraq onu geri qaytarmışdır.

Günlərin birində Həzrəti Peyğəmbərin (s.ə.s.) yanına güclü, qüvvətli, sağlam bir gənc gəlir. Onun bu halı ətrafdakı səhabələrin diqqətindən yayınmır. Aralarından bəziləri özlərini saxlaya bilməyib:

-Ey Allahın Rəsulu, kaş ki, bu adam Allah yolunda cihad edən biri olsaydı! – deyirlər.

Həzrəti Peyğəmbər (s.ə.s.) onlara belə cavab verir:

“Əgər bu şəxs yaşlı ata-anası üçün çalışarsa, Allah yolundadır, nəfsinin iffət və izzətini qorumaq üçün çalışarsa, yenə Allah yolundadır, ailəsinin ruzisini qazanmaq üçün çalışmağa çıxmışsa, yenə də Allah yolundadır. Yox, əgər qürrələnmək üçün çıxmışsa, taqut (şeytan) yolundadır”. (Hey səmi, VIII, 144; Əli əl-Müttəqi, IV, 12/9252)

Uşaqların tərbiyəsinə təşviq etmək üçün Allah Rəsulunun (s.ə.s.) bəzi hədisi-şərifləri belədir:

“Bir ata övladına gözəl tərbiyədən daha fəzilətli bir şey hədiyyə edə bilməz”. (Tirmizi, Biri, 33/1952)

“Düzdür, üzərindəki əsas haqlarından biri, ona gözəl və ruhaniyyətli bir ad qoyması və gözəl tərbiyə verməsidir”. (Bey-

Bir möminin ən yaxın mirasçıları təbii ki, onun öz övladlarıdır. Onlara buraxılacaq həqiqi miras isə əbədiyyət zənginliyidir. Məhz bu səbəbdən də övladlarımız fani varlıq və zövqləri deyil, köhnəlməyən, solmayan və bitib-tükənməyən bir səadəti miras qoymalıyıq.

həqi, Şüabul-İman, VI, 401-402)

Ata-ana övladlarına ibadətdə, əməldə, əxlaqda gözəl bir örnək olmalı və kiçik yaşlarından başlayaraq tərbiyələrinə diqqət göstərməlidirlər. Aşağıdakı qissə bu halı çox gözəl ifadə edir:

Abdullah ibn Abbas (r.a.) hələ uşaq ikən önündə gecə namazı qılan Həzrəti Peyğəmbəri (s.ə.s.) gördüyü vaxt dərhal onu təqlid etməyə başlamışdı. Özü bu gözəl xatirəni belə nəql edir:

“Allah Rəsulunun (s.ə.s.) xanımlarından olan xalam Meymunənin evində qalmışdım. O gecə Peyğəmbərimiz (s.ə.s.) də oradaydı. Allah Rəsulu (s.ə.s.) yat-sı namazını qılırdı. Sonra evinə qayıtdı və yenə dörd rükət qıldı. Bir müddət yatdıqdan sonra qalxdı və məni göstərərək: “Balaca yatıb?” –dedi. Mən də (qalxdım, namaz qılmaq üçün) solunda dayandım. Həzrəti Peyğəmbər (s.ə.s.) məni sağ tərəfinə çəkdi. Beş rükət namaz qıldı. Sonra iki rükət də qıldı...” (Buxari, Elm, 41)

Buna əlavə olaraq İbni Abbas (r.a.) uşaq yaşlarında ikən Rəsulullahla (s.ə.s.) birlikdə cənazə və bayram namazlarına qoşulmuş, onun ibadət həyəcanından feyz almışdı. (Buxari, Cənaiz, 60; İdeyn, 16)

Bəzi vaxtlarda Həzrəti Peyğəmbər (s.ə.s.) uşaqlarla birlikdə yemək yemiş, onları seyr etmiş, ağıl və ruh dünyalarını hərəkətə keçirərək canlı bir şəkildə səhvlərini belə düzəltmişdi. Bununla əlaqədar öz müşahidəsini Ömər ibn Əbi Sələmə (r.a.) belə nəql edir:

“Mən Rəsulullahın (s.ə.s.) təlim və tərbiyəsi altında yetişən bir uşaq idim. Yemək yeyərkən əlim qabın bir tərəfinə dəyirdi. Günlərin birində Allah Rəsulu mənə:

–Övladım! Bəsmələ çək, sağ əlinlə və önündən ye! – buyurdu.

Artıq ondan sonra həmişə elə etdim”. (Buxari, Ətimə, 2; Müslim, Əşribə, 108)

Başqa bir rəvayətdə Həzrəti Peyğəmbər (s.ə.s.): “Süfrəyə yaxınlaş, övladım!...” – buyuraraq yumşaq və sevgi dolu bir üslubla bu uşağa yemək ədəb-ərkanını göstərmişdi. (İbni Həcər, əl-İsabə, II, 519)

Bir sözlə, övladlarının tərbiyəli və qüsursuz olmasını istəyən ata-analar ilk əvvəl özləri qüsursuz olmağa çalışmalıdırlar. Belə ki, Həzrəti Peyğəmbər (s.ə.s.) bu barədə buyurmuşdur:

“Siz naməhrəm qadınlara qarşı iffətli olun ki, sizin qadınlarınız da sizə qarşı

Bir sözlə, övladlarının tərbiyəli və qüsursuz olmasını istəyən ata-analar ilk əvvəl özləri qüsursuz olmağa çalışmalıdırlar.

iffətli olsunlar. Atalarınıza yaxşılıq edin ki, uşaqlarınız da sizə yaxşılıq etsinlər. Bir nəfər üzr istəmək üçün qardaşının yanına gələrsə, istər haqlı, istər haqsız olsa belə onu qəbul etsin. Əks təqdirdə cənnətdə Kövsər hovuzunun başında yanıma gələ bilməz”. (**Hakim, IV, 170-17528**)

Digər tərəfdən, övladlarımıza daim gözəl xitab etməli və onlara qəzəblə qarğış etməkdən də çəkinməliyik. Bu barədə ibrətamiz bir misal vardır:

“Bir nəfər Abdullah ibn Mübarək həzrətlərinin yanına gələrək ona uşağının üsyankarlığından şikayət edirdi. Abdullah ibn Mübarək ona:

-Uşağına qarğış etdinmi? –deyə soruşduğu zaman o şəxs:

-Bəli, - cavabını verdi. Bundan sonra Abdullah ibn Mübarək:

-Uşağın üsyankar olmasının səbəbkarı sənsən! - dedi”.

Digər əhəmiyyətli məsələ ondan ibarətdir ki, ata-analar heç bir vaxt övladlarını aldatmamalı, onları daim dürüstlüyə vərdiş etdirməlidirlər. Abdullah ibn Əmr (r.a.) belə rəvayət edir:

“Günlərin birində anam məni çağıraraq:

-Gəl, sənə bir şey verəcəyəm!” - dedi.

Allah Rəsulu da bizdə idi. O, anamdan:

-Ona nə verməyi fikirləşirsən? – deyə soruşduqda, anam:

-Ona bir xurma vermək istəyirəm, - cavabını verdi. Bundan sonra Allah Rəsulu (s.ə.s.):

-Bil ki, əgər ona bir şey verməsəydin, sənə bir yalan günahı yazılacaqdı, - buyurdu”. (**Əbu Davud, Ədəb, 80; Əhməd, III, 447**)

Həzrəti Peyğəmbər (s.ə.s.) digər bir hədisi-şərifdə də belə buyurmuşdur:

“Yaxşılıq etməsi üçün uşaqlarınıza yardım edin. İstəyən kimsə uşağından üsyan duyğusunu silə bilər”. (**Heysəmi, VIII, 146**)

Övladlarımızın tərbiyəsi üçün konkret əməllərdən başqa daim onlara dua etməliyik. Çünki bu iki halın bir yerdə olması zəruridir. İbn Abbas (r.a.) belə nəql edir:

“Rəsulullah (s.ə.s.) məni bağrına basaraq: “Allahım, bu uşağa hikməti öyrət!” deyə dua edərdi”. (**Buxari, Əs-habun-Nəbi, 24**)

Rəsulullah (s.ə.s.) etdiyi məhz bu duanın bərəkəti ilə İbn Abbas (r.a.) “Ümmətimin alimi” və “Tərcümanul-Quran:Quranın mənalarını açıqlayan müfəssir” adına sahib olmuşdur.

Övladlarımızın tərbiyəsi ilə əlaqədar

Övladlarımızın
tərbiyəsi üçün konkret
əməllərdən başqa
daim onlara dua
etməliyik. Çünki bu iki
halın bir yerdə olması
zəruridir.

islam böyüklərinin bu tövsiyyələri də ibrətlə oxunacaq qiymət və gözəllikdədir:

Əbu Zəkəriyyə əl-ənsari belə nəql edir:

“Ədəb olmadan elm odunsuz atəş, elmsiz ədəb də bədənsiz ruh kimidir”.

Həzrəti Əlinin (r.a.) oğluna etmiş olduğu bu vəsiyyətləri eyni zamanda bizim üçün də böyük bir ibrətdir:

“Ey oğul! Hər şeydən əvvəl Allahdan haqqı ilə qorx! Bütün əmrlərini yerinə yetir! Onun zikri ilə qəlbini ehya et! Allahın ipindən (Qurandan) bərk-bərk yapış! Əgər bu möhkəm qulpdan tutarsansa, Rəbbinlə aranızdakı bağdan daha qüvvətli hansı bağ ola bilər?”

Ciddi olaraq ölümü düşün və ölümü xatırlamaqla qəlbini dirilt. Hər şeyin yox olacağını bil və qəlbinə yoxluqda necə qərar verəcəyini təlqin et!

Bu tövsiyələrimi yaxşı dinlə və anla! Bil ki, canlının ölümünü əlində tutan Allah-təala həyatını da əlində tutmuşdur. Varlıqlara can verib yaşadan nəticədə onları öldürəndir. Zənginləri yoxsul, yoxsulları da zəngin edən Odur. Hər

cür bəlanı və xəstəliyi verən, hər bəlaya da dəva və şəfa tapan Odur. Dünya daşıyla, torpağıyla, rəngiylə, şəkliylə, ağaclarıyla, meyvələriylə Onundur və onlar Onun istəyi, arzusu istiqamətində hərəkət edirlər. Axirət də hesabıyla, cəzasıyla, cənnətiylə, cəhənnəmiylə və bizim bilmədiyimiz daha bir çox hallarıyla Onundur.

Elmdə nə qədər yüksəlişsən yüksəl, yenə də bilmədiyin çox şey olacaqdır. Çünki təfəkkür sahəsinin xaricində və gözlə görünməyən çox sayda həqiqətlər var. Əgər bunlardan biri ilə məşğul olarsansa və Allah bəzi hikmət sirləri sənə öyrədərsə elə bilmə ki, sən onu öz qüdrətinlə qazanmısan! Əksinə, bunun üçün Uca Rəbbinə sığın! İbadətin Onun üçün olsun, məhəbbətin Ona olsun, qorxun da sadəcə Ondən olsun!

Xülasə, dünyanın xeyri az, ömrü qısa, özünü gülərlə göstərməsi yalan, üz çevirməsi faciə, ləzzət və vüsali keçici, nemət və ehsanı fani, günah və zərəri isə qalıcıdır... Bu pis xislətdən sənə qəlbinə yol tapmasın! Müttəqi ol ki, pəhrizkarlardan olasan. Yəni, dünya nemətlərini

Xülasə, dünyanın xeyri az, ömrü qısa, özünü gülərlə göstərməsi yalan, üz çevirməsi faciə, ləzzət və vüsali keçici, nemət və ehsanı fani, günah və zərəri isə qalıcıdır...

ən az şəkildə istifadə et, onlara aludə olma və Allah yolunda infaq et!”

Nəticə etibarı ilə ata-anaların uşaq tərbiyəsində edəcəyi əsaslar bunlardır:

Uşaqlar arasında ədalətə riayət edib bir-birlərinə həsəd aparmalarına imkan verməmək lazımdır. Vaxtı çatanda imkan daxilində onları evləndirmək, kürəkən və gəlin seçərkən dünyəvi dəyərlərdən çox, iman və gözəl əxlaq ölçülərinə diqqət etmək lazımdır. Çünki dini və dünyəvi duyğularla olmayan evliliklər ya nəticədə ayrılıqla nəticələnər, ya da məzara qədər davam edən iztirablara səbəb olar. Uşaqlarımızı mənasız işlərdən, evə gec gəlməkdən və pis dostlardan qorumalıyıq. Onları müəllimlərə, yaşlılara, qonşulara, zəiflərə, kimsəsizlərə və ehtiyacı olanlara qarşı vəzifələrinin şüurunda yetişdirmək və onlar üçün çoxlu-çoxlu nəsihətlər etməliyik. Övladlarımızı xəstə ziyarətlərinə, infaqa yönləndirməli və tərtəmiz ruhlarına sədəqə verməyin mənəvi zövqünü dadızdırmalıyıq.

**O saleh qadınlar
xoşbəxtdir ki, cənnət
onların ayaqları
altındadır! O saleh ata
xoşbəxtdir ki, onun
duası peyğəmbərlərin
ümmətinə etdiyi dua
kimidir! O ata-analar
xoşbəxtdir ki, övladlarını
özləri üçün tükənməz
bir əcr, yəni sədəqeyi-
cariyə olaraq yetiş-
dirmişlər!..**

Mənəvi həyəcanlarını artırmaqla birlikdə, Həzrəti Peyğəmbərin (s.ə.s.) və atalarımızın tarixin qızıl səhifələrinə yazdığı mərhəmət, şücaət, fədakarlıq, haqq və hüququ tətbiq etmək həssaslığını onların könül dünyalarına həkk etməliyik.

Bu cəhətlərə diqqət edən ata-anaların övladları dinin, vətənin və millətin göz bəbəkləri olacaqlar. Tarix boyunca yaşayan övliyələr, cəngavərlər və fəthlər onların meyvəsidir.

O saleh qadınlar xoşbəxtdir ki, cənnət onların ayaqları altındadır! O saleh ata xoşbəxtdir ki, onun duası peyğəmbərlərin ümmətinə etdiyi dua kimidir! O ata-analar xoşbəxtdir ki, övladlarını özləri üçün tükənməz bir əcr, yəni sədəqeyi-cariyə olaraq yetişdirmişlər!..

**Allah-təala övladlarımızı dini-
mizə, vətənimizə və millətimizə
xeyirli etsin! Onları zəmanəmizin
fitnə və fəsadlarından qoruyub bi-
zim üçün sədəqeyi-cariyə halına
gəlmələrini ehsan etsin!**

Amin!

Miras bölümündə cinsiyyət ayırımı qadınlara qarşı haqsızlıqdır

İslam miras hüququnda Nisa surəsinin 12-ci ayəsinə görə kişiye qadının 2 qatı miras təyin edilmişdir. Amma bu hökm hər zaman mübahisələrə səbəb olmuş və İslamda qadınla kişi arasında fərq qoyulduğu, kişinin qadından üstün tutulduğu, qadın haqlarının qorunmadığı iddia edilmişdir. Bu bölgünün ədalətli olub olmadığı haqqındakı hökmü vermədən əvvəl İslamın bir bütün olduğu, bir nizama tabe olduğunu unutmamaq lazımdır. İslamdakı hökmləri bu faktorları diqqətə almadan düşünərək fikir bildirmək həqiqətdən uzaq nəticələrə səbəb olar.

İslamda qadının ailənin dolanaçağını təmin etmək kimi məsuliyyətləri yoxdur. Bu məsuliyyət tamamilən evin başçısı olan kişinin boynuna düşür. Qadının özünə aid olan malını heç kimə xərcləmək məcburiyyəti yoxdur. Qadın istər subay olsun, istər dul olsun, istərsə də kiminsə arvadı, anası və ya bacısı olsun, onun dolanaçağını təmin etmək yaxını olan kişinin borcudur. Ata, qardaş, ər olan kişinin boynunda malını ailəsinə və qohumlarına xərcləmək məsuliyyəti var. Mirasın bu şəkildə bölünməsində, yəni qadına kişinin aldığı payın yarısı qədər pay almasında bir taraz-

İslamın bir bütün olduğu, bir nizama tabe olduğunu unutmamaq lazımdır. İslamdakı hökmləri bu faktorları diqqətə almadan düşünərək fikir bildirmək həqiqətdən uzaq nəticələrə səbəb olar.

İslamda qadının ailənin dolanacağını təmin etmək kimi məsuliyyəti yoxdur. Bu məsuliyyət tamamən evin başçısı olan kişinin boynuna düşür.

lıq və ədalətə riayət edilmiş və gəlir və xərcləmə arasındakı ədalətli tarazlıq yaradılmışdır. Məsələn, atası ölmüş biri qız, digəri oğlan olan iki övladı götürək. Ataları onlara 150 manat miras qoyubsa, dinimizə görə bu pulun 100 manatı oğlana, 50 manatı isə qıza veriləcəkdir. Qızın aldığı pul yalnız özünə aiddir və yalnız özünə xərcləyər. Evləndəndə ərinə 50 manat mehr alsa onun da pulu 100 manat olacaq, 100 manat alsa qardaşından çox pulu olacaq. İşini gücünü buraxıb əsgərliyə getməyəcək, dolanacağı ərinin boynuna olduğu üçün mirasını xərcləməyəcək, hətta istəsə ticarətlə məşğul olub malını çoxalda da bilər. Qardaşı isə, evləndiyi zaman məsrəf edəcək, arvadına mehr verəcək, evləndikdən sonra evin xərcləri onun boynuna olacaq, əsgərliyini çəkəcək və o müddətdə qazancı olmayacaq, qohum-əqrabasında ehtiyacı olanlara yardım edəcəkdir. Bu təsvirə baxdığımız zaman qız övladın oğlan övladdan qazanlı olduğunu görməmək mümkün deyil. Kişinin ailəsinə baxması, pul qazanması və bu səbəbdən cürbəcür çətinliklərdən keçməli olduğunu gördükdə onun qız övladın mirasının iki qa-

tını alması məqsədə uyğun və ədalətlidir.

Bu təqdirdə qadının mirasının kişiyə nisbətdə az olması, qadının insan kimi yaşamaq haqqının kişiyə görə məhdud olduğunu deyil, əksinə onun hər zaman alan tərəf olub, borclu qoymama yolu ilə qadının zəmanət altına alındığını göstərir. Bu isə, bəzən iddia edildiyi kimi İslamın qadını insan haqları baxımından haqsızlığa məruz qoyduğunun deyil, xüsusi bir şəkildə qoruduğunun dəlilidir.

Bundan əlavə qeyd etmək lazımdır ki, mirasda hər zaman qadınların payı kişilərin payının yarısı qədər deyil. Uşaqları və ata-anası olan biri vəfat etdikdə mirasın altıda birini bərabər şəkildə anası ilə atası alır. Baba və nənə də varis olduqlarında eyni alırlar. Ana bir qardaşlar birdən çoxdursa, mirasın üçdə birini qadınli-kişili bərabər bölüşürlər. Sözü qısası hər zaman kişi qadının mirasının iki qatı pay almır.

Mirasla bağlı ayələrdə təqdir edilən haqlar Allah Təala tərəfindən təqdir edilmişdir. Miras haqlarını Allah Təala ən faydalı və ədalətli şəkildə bölmüşdür.

Təhsilimizin baş tacı “Bakı Dövlət Universiteti

Bakı Dövlət Universiteti fəaliyyətdə olduğu tarix boyunca hər zaman Azərbaycanın mütərəqqi elmi fikrinin, həm milli-ideoloji düşüncələrimizin, həm də mənəvi-əxlaqi dəyərlərimizin ən mükəmməl təbliğatçısı və keşikçisi olmuşdur.

Acılı-şirinli tələbəlik illərimizin, çılğın gənclik dövrümüzün sakit, təmkinli şahidi mənim Universitetim. Hər pilləsində

bir tarix yazılan, hər auditoriyasında bir hadisə canlanan, hər tədris ilində neçə-neçə tanınmış məzunlar, gələcəyin elm adamlarını yetişdirən qocaman bilik məbədim. Müstəqil dövlətin ilk və ən qocaman təhsil mərkəzi. Yarandığı gündən Azərbaycanın və o cümlədən regionun elm və təhsil sferasına köklü təsirlər edən, bölgənin ən nüfuzlu elm ocağı olan Bakı Dövlət Universitetinin tarixi də çox şərəfli bir zamana bağlanıb.

1918-ci ildə yaranan, bütün şərqdə və türk dünyasında ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin Parlamentinin 1 sentyabr 1919-cu il tarixli iclasında Bakıda Universitetin təsis edilməsi haqqında qərar qəbul edildi. Elə həmin vaxt Universitetin nizamnaməsi təsdiq olundu. Beləliklə, Avropa və Asiyanın qovşağında yerləşən, mədəniyyətlərin kəsişdiyi qədim bir şəhərdə-Cumhuriyyətin başkəndində ali təhsil ocağının əsası qoyuldu.

Universitetdə ilk tədris ili iki fakültə ilə – tarix-filologiya, tibb fakültələri və 1094 tələbə ilə başladı. Universitetin ilk rektoru Kazan Universitetinin professoru, məşhur cərrah V.İ.Razumovski olmuşdur.

Universitetin 1920-1930-cu illərdə aparıcı müəllimləri dahi Azərbaycan yazıçısı Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev, görkəmli şərqşünas, Azərbaycanda

qədim türk abidələrinin ilk tədqiqatçılarından olan professor P.K. Jüze, şərqsünas A.O.Mişel və digər tanınmış alimlər olmuşdur. Həmin dövrlərdə universitet rəhbərliyinin dəvəti ilə N.Y.Marr, V.V. Bartold, Şərq Elmlər Akademiyasının akademiki Fuad bəy Köprülüzadə Bakıya öz ixtisası üzrə mühazirələr oxumaq üçün universitetə gəlmişlər. Məşhur həmyerlimiz, nobel mükafatı laureatı Lev Landau 1922-24-cü illərdə bu universitetdə təhsil almışdır.

Amma sovet rejimi öz məkrli siyasətini bu dəfə də universitetdə davam etdirmişdir. 1930-cu ildə Xalq Komissarları Sovetinin qərarı ilə yenidənqurma adı altında (reorqanizasiya) universitet ləğv olundu, onun bazasında Ali Pedaqoji İnstitut yaradıldı. 1934-cü ildə isə Dövlət Universiteti yenidən bərpa olundu, o gündən etibarən dövlətimizin və millətimizin milli elm ocağı kimi elmi-pedaqoji fikrin inkişafına ən böyük töhvələrini verməyə davam etdi, dövlətimizin universal və yüksək səviyyəli bilik, təhsil mərkəzinə çevrildi.

1945-ci ildə Azərbaycan Milli elmlər Akademiyasının təşkil olunmasında universitetin müəllim-professor heyətinin böyük əməyi olmuşdur. Respublikada yaranan bir çox elmtəhsil ocaqlarının təşkilində universitet alimlərinin, buranı bitirən dünyaşöhrətli alimlərin xüsusi xidmətləri vardır.

Azərbaycanda tədris müəssisələrinin, təhsil sisteminin baş məbədi, flaqmanı olan, zəngin tarixi keçmişə, böyük tədris ənənəsinə sahib olan

Bakı Dövlət Universiteti hazırda dünyanın nüfuzlu elm və təhsil mərkəzlərindən biridir.

Bakı Dövlət Universiteti fəaliyyətə olduğu tarix boyunca hər zaman Azərbaycanın həm mütərəqqi elmi fikrin, həm milli-ideoloji düşüncələrimizin, həm də mədəni-əxlaqi dəyərlərimizin ən mükəmməl təbliğatçısı və keşikçisi olmuşdur.

Bu qocaman universitetdə bu gün Azərbaycanı dünyaya tanıdan dünyaşöhrətli alimlər, ziyalılar, elm və dövlət xadimləri təhsil almışlar, ilk elmi təcrübələrinə universitetin divarları arasında yiyələnmişlər.

Ulu öndər Heydər Əliyevin 2000-ci il 13 iyun tarixli qərarına əsasən universitet muxtariyyət - özünüidare statusu almışdır. İlk açılışda iki fakültə və 1094 tələbə ilə tədrisə başlayan universitetdə bu gün 16 fakültəsində bakalavr pilləsində 55 ixtisas, magistr pilləsində 153 ixtisaslaşma üzrə 1800-ə yaxın tələbə təhsil alır.

Milli təhsilimizin qaranlıq olan Bakı Dövlət universiteti ulu öndər Heydər Əliyevin dediyi kimi hər birimizin milli sərvətimizdir. Məlum məsələdir, bu vətənin hər bir daşı-qayası, hər gülü-çiçəyi, hər bucağı bizim üçün bir mirasdır, bir əmanətdir, o cümlədən, elmimizin və biliyimizin keşiyində duran Bakı Dövlət Universiteti də. Bu məbədi qoruyaq, bu məbədin şərəfli adını həmişə uca tutaq, burda təhsil alıb-almamağımızdan asılı olmayaraq, axı o bizim ulu vətənimizin ulu elm ocağıdır.

ORUC - MƏNƏVİ ZƏNGİNLİKDİR

İslam dininin müqəddəs hökm-lərinə riayət etməklə dünyəvi həvəs və maddi ehtiyaclar bağlılığından azad olan insan mə-nəviyyatın ən uca məqamlarına çat-mağa müvəffəq olur. Bu məqama yetişmək üçün əsas vasitələrdən biri də oruc tutmaqdır. Məhz sübh əzanından axşam əzanına kimi oruc tutmaqla insan yalnız sözdə deyil, həm də əməldə İslam ideologiyası-

na, onun tərbiyə sistemində əsasla-naraq öz nəfsinin hakiminə çevrilir. Bu isə ümumilikdə cəmiyyətin in-tizamlı olmasına səbəb olur.

Qurani-Kərimdə belə buyrulmuş-dur: **“Ey iman gətirənlər! Oruc tutmaq sizə və sizdən əvvəlki üm-mətlərə vacib buyurulduğu kimi, sizə də vacib buyuruldu ki, (bu-nun vasitəsilə pis əməllərdən) çəkinəsiniz”.** (Bəqərə, 183).

Daha çox mənəvi baxımdan əhə-miyyətli hesab olunan mübarək Ra-mazan ayı ibadət, dua, tövbə və in-sanın özünü islah etmə ayıdır. **“Bə-rabərlik ayında”** oruc tutmaqla im-kansızlarla həmdərdlik duyğusunu bölüşən hər bir müsəlman ehsan və infaq hisslərinə yiyələnməklə düş-mənçilikdən azad olur, kamil şəx-siyyət olaraq formalaşır.

Bu ayın digər aylardan ən əsas üstünlüyü Peyğəmbərə (s.ə.s.) məhz bu ayda ilk müqəddəs ayələr-in nazil olmasındadır. **“Həqiqətən, Biz onu (Quranı) Qədr gecəsi, nazil etdik”.** (Qədr, 1), **“Ramazan ayı insanlara doğru yol göstərən, doğru yol və haqqı batildən ayır-mağı açıq-aşkar dəlillərlə bəyan edən Quranın nazil olduğu aydır. Sizdən hər kim o aya yetişsə (ra-mazan hilalını görsə) onu oruc**

Daha çox mənəvi baxımdan əhəmiyyətli hesab olunan mübarək Ramazan ayı ibadət, dua, tövbə və insanın özünü islah etmə ayıdır. “Bərabərlik ayında” oruc tutmaqla imkansızlarla həmdərdlik duyğusunu bölüşən hər bir müsəlman ehsan və infaq hisslərinə yiyələnməklə düşmənçilikdən azad olur, kamil şəxsiyyət olaraq formalaşır.

tutsun. Xəstələnenlər, yaxud səfərdə olanlar isə (tutmadıqları günlərin sayı qədər) başqa günlərdə tutsunlar. Orucluq ayı bir aydır ki, Quran bu ayda nazil oldu” (Bəqərə, 185) və “(Haq-qıdan ayıran) açıq-aydın Kitaba and olsun ki, biz onu mübarək gecədə (qədr gecəsində) nazil etdik. Biz (o Kitab vasitəsilə kafirləri Öz əzabımızla) qorxuduruq! Hər bir hikməti (dəyişilməsi mümkün Olmayan) iş o gecə hökm (ayırd) olunur. (Duxan, 2-3-4) ayələri də bunu sübut etməkdədir. Bəzi fikirlərə əsasən, “Ələq” surəsinin ilk 5 ayəsinin “Qədr gecələri” adlandırılan Ramazan ayının 19, 21, 23-cü gecələrində, bəzilərinə görə isə bu gecələrin birində vəhy olunduğu qeyd edilir.

Qədr gecəsini min aydan daha xeyirli hesab edən Peyğəmbərimiz bu gecənin Ramazan ayının son on günündə axtarmağı və onun fəzilətindən daha çox faydalanaraq ibadətə daha çox yer ayırmağı buyurmuşdur. Cənnət və rəhmət qapılarının açıldığı, şeytanların isə zəncirləndiyi belə gecədə hər bir xeyirli duanın qəbul olunacağını nə-

zərə alaraq gecəni sübhədək oyaq qalaraq namaz qılmaq, öz fitrətini Allaha bağlayaraq ondan istək və ehtiyaclarını diləmək önəmlidir.

Ramazan ayının fərqli cəhətlərindən biri də digər aylara nisbətən bu ayda daha çox Qurani-Kərimin xətm edilməsidir.

Sağlam olmaq üçün oruc tutmağı buyuran Peyğəmbərimizin sözləri bir çox tibbi araşdırmalarla da təsdiq edilməkdədir. Xəstəliklərin səbəblərilə mübarizə aparmağa və vücuda şəfa verməyə qadir oruc, sağlam cismə və ruha sahib olmağa da kömək edir.

Müsəlmanları Ramazan ayı mü-nasibətilə təbrik edir, oruc və dualarının qəbul edilməsini Allahdan diləyirik.

Amin!

KARVAN YOLA DÜŞÜR

Uzun yol, bir-birini tanımayan insanlar, qarşıda işə böyük bir imtahan. Səfərimiz Kəbəyə-Allahın evinə idi. Şükrlər olsun Allaha ki, mən də bu il o müqəddəs məkana dəvət olunan zəvvarlar arasındayam. Avtobusda arxadan 3-4-cü yerdə oturmuşdum. Bir daha dərk etdim ki, Allahın izni olmadan nə bir addım irəli, nə də geri getmək olar. İnsan çox vaxt səbirsiz olur. İndi həsrətini çəkdiyim illərin xəcalətini çəkirəm. Deyəsən, mənim kimi düşüncələr çox idi. Çünki avtobusun içində uzun və dərin bir sükut hökm sürürdü. Hər kəs öz işi ilə məşğul idi. Mən də özümlə gətirdiyim dualar kitabını açıb oxumağa baş-

ladım. Çox keçmir ki, uzun yol cansıxıcı sükutu pozur. Məlum olur ki, zəvvarların əksəriyyəti cənub bölgəsindəndir. Məndən bir cərgə öndə bir ailə əyləşmişdi. Mən istər-istəməz onların hər anını görür, müşahidə edirdim. Bir aylıq səfər müddətində onların davranışı, bir-birinə olan qayğısı, hörmət və səmimiyyəti məni məftun etdi və bu yazını yazmağa vadar etdi. Hacı Ramiz və xanımı Hacı Lətifənin simasında həqiqəti görürdüm. Elə buna görə də müşahidələrimi davam etdirdim. Lənkəran şəhərinin Aşağı Nüvədi kəndində yaşayan bu iki insan tez bir zamanda hamının diqqətini çəkdi. Bu, səbəbsiz deyildi. Çünki onlar gözəl ailə başçısı,

Uzun yol, bir-birini tanımayan insanlar, qarşıda isə böyük bir imtahan. Səfərimizin Kəbəyə-Allahın evinə idi. Şükürlər olsun Allaha ki, mən də bu il o müqəddəs məkana dəvət olunan zəvvarlar arasındayam. Avtobusda arxadan 3-4-cü yerdə oturmuşdum. Bir daha dərk etdim ki, Allahın izini olmadan nə bir addım irəli, nə də geri getmək olar. İnsan çox vaxt səbirsiz olur. İndi həsrətin çəkdiyim illərin xəcalətin çəkirəm.

həqiqi dost, vəfalı həyat yoldaşıydılar. Ataların bir sözü var: *“Qardaşını tanıyırsanmı?” – Xeyr, yol yoldaşı olmamışam*. Doğrudan da kimisə tanımaq üçün onunla yol yoldaşı olmaq vacibdir. Çünki insan fitrətində, qabında, qəlbində nə varsa, onu yolda mütləq süfrəyə qoyur və bundan hamıya pay düşür.

Bizim zəvvar qrupumuzda cəmi 6 qadın var idi, qalanı kişilər idi. Amma təkcə Hacı Ramiz bu qadınların hamısına vaxtında çatı bilər, daima bizim qayğıımıza qalır, ağır yükü olana kömək eləyir, harada olursa-olsun yeməyimizi alıb gətirir, heç bir əziyyətə qatlaşmağımıza razı olmurdu. Bu orta boylu insan böyük qəlbi ilə qrupumuzdakı qadınların gözündə nəhəng bir varlığa dönmüşdü. Mən onda insanlığın simvolunu, Peyğəmbərimizin bizə tövsiyə etdiyi insan obrazını görürdüm. Uzun yol bizi yaxınlaşdırmışdı. Artıq bir ailə kimiydik. Bir-birimizə özümüz haqqında xeyli danışırıq.

Hacı Ramiz və xanımı hər ikisi kənddə böyüyüb orada ailə qurublar. Övladlarını da elə doğma yurdlarında böyüdü, evləndirib, nəvə sahibi olublar. Amma onların bu uzun həyat yolçuluğu aralarındakı sevgi və hörməti azaltmayıb. Hacı və xanımı elə

indi də yol boyu bir-birinə sevgi dolu baxışlarla baxır, yalnız mehmanxanada ayrılırdılar, çünki qadınlar Nisə tövvabı etmədən kişilərlə həyat yoldaşları ilə bir otaqda qala bilməzdilər. Lətifə xanımın ürəyi isə bu qısa ayrılığa belə dözmürdü. Mehmanxananın dəhlizində bizim zəvvar qrupunun kişilərindən kimi görsə, tez Ramizi soruşur, məndən ona salam deyərsiniz deyirdi. Bu bağlılıq və ailə münasibəti bizi çox valeh etmişdi. Dözə bilməyib, nəhayət bir gün onların aralarındakı məhəbbətin sirrini soruşduq. Hacı Ramiz dedi ki: *“Biz ailələrimizin rızası ilə evlənmişik. İlk görüşümüzə mən Lətifəyə dedim ki: “Mənim səndən bir istəyim var, anamın bir sözünü iki etmə. Əgər belə olarsa, sən ana olanda mən bu hörmətin ikiqat əvəzini qaytaracağam”, razılaşdıq, indi Lətifə elədiyinin əvəzini alır. Bu, onun halal haqqıdır”*.

Burada bir haşiyə çıxım. Son vaxtlar Gender problemini araşdıran təşkilatlar Cənub bölgəsində qadın hüquqları pozulur deyər, haray-həşir salırlar. Cənub bölgəsini təmsil edən Hacı Ramiz və Hacı Lətifə buna layiqli bir cavabdı. Demək insan pis-yaxşı nə qazanırsa, əməlləri sayəsində qazanır.

GÖZ, QULAQ VƏ BAŞ AĞRILARINDAN AZAD OLMAĞIN YOLU VAR

Mobil telefon xüsusilə 17 yaşına çatmamış gənclərə daha çox zərər verir. Bunun səbəbi çox sadədir. Gənclər yaşlılardan fərqli olaraq mobil telefondan daha çox istifadə edirlər. Belə ki, onlar saatlarla telefonun kiçik ölçülü ekranına gözlərini dikib oyunlar oynayır, ismarıclar yazırlar.

Mobil telefon istifadəçilərinin sayı artmaqdadır. Artıq orta təhsil müəssisələrində təhsil alan şagirdlər də mobil telefon istifadəçilərinin siyahısında önəmli yer tutmağa başlayıb. Ölkəmizdə yalnız bağçaya gedən uşaqların mobil telefondan istifadə etmədikləri qənaətində olanlar da az deyil. Maraqlısı odur ki, yeni dizayn və çoxsaylı funksiyaları olan mobil telefonlar istehsal edildikcə, onların ziyanı barədə də saysız-hesabsız araşdırmalar aparılır. Amma nədənsə, əhali nəticələrə inanmaq istəmir. Belə olmasaydı, nəinki Azərbaycanda, həmçinin dünyada mobil istifadəçilərinin sayı artmazdı...

Zərifə Əliyeva adına Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunun oftalmoloqu Mətəhi Qasımovanın fikrincə, mobil telefon yaşlılardan daha çox gənclərin orqanizminə təsir göstərir. Demə, mobil telefon xüsusilə 17 yaşına çatmamış gənclərə daha çox zərər verir. Bunun səbəbi çox sadədir. Gənclər yaşlılardan fərqli olaraq mobil telefondan daha çox istifadə edirlər. Belə ki, onlar saatlarla telefonun kiçik ölçülü ekranına gözlərini dikib oyunlar oynayır, ismarıclar yazırlar. Oftalmoloq söyləyir ki, mobil telefonun ekranına çox baxdıqda gözdə yorğunluq yaranır. Baş ağrıları, görmənin zəifləməsi kimi hallar müşahidə olunur. *“Onu deyim ki, şüanın təsirini*

dən gözdə quruluq, qızartı əmələ gəlir, göz qapaqlarını açıb bağlayarkən narahatlıq hissi yaranır. Ümumiyyətlə, mobil telefondan istifadə yetkinlik yaşına çatmayanlarda göz zəifliyinə meyl yaradır. Erkən yaşlardan mobil telefondan çox istifadə edilərsə, gənclər eynək taxma problemi ilə üzləşə bilərlər,” deyə müəssisə rəhbəri vurğuladı. Mobil rabitə gözdə nevroz xəstəliyi yarada bilər ki, bu da bəzən tibdə heç nə ilə izah olunmayan baş ağrılarının müşahidə edilməsinə, yuxusuzluğa səbəb olur.

Telefonu çarpayuya yaxın qoyub yatanda səhər baş ağrıları ilə oyanmaq təəccüblü görünməməlidir. Hətta telefon sönük vəziyyətdə olsa belə, onun insan orqanizminə ziyanı var.

Dəmiryol xəstəxanasının nevropatoloqu İlham Cavadovun dediyinə görə, insan dünyada olan bütün səsləri eşidə bilməz. O, yalnız müəyyən tezlikdə olan səsləri eşidir və insan orqanizmi müəyyən tezliyə uyğunlaşır. Odur ki, insan orqanizmi aşağı tezlikli səsləri qavrayıb cavab verə bilmir:

“Belə tezlikli cihazların sırasına mobil telefonlarda daxildir. Mobil telefondan çox istifadə edildiyi dövrdə aşağı tezlikli səslərlə tez-tez üzləşirik. Biz cücülərin, yarpağın səslərini eşidirik. Amma biz deyə bilmərik ki, mobil telefondan səs çıxır. Çünki, telefonda səs aşağıdır. Ümumiyyətlə, orqanizmin qavrayıb cavab vermədiyi səslər orqanizmə ziyanlıdır”.

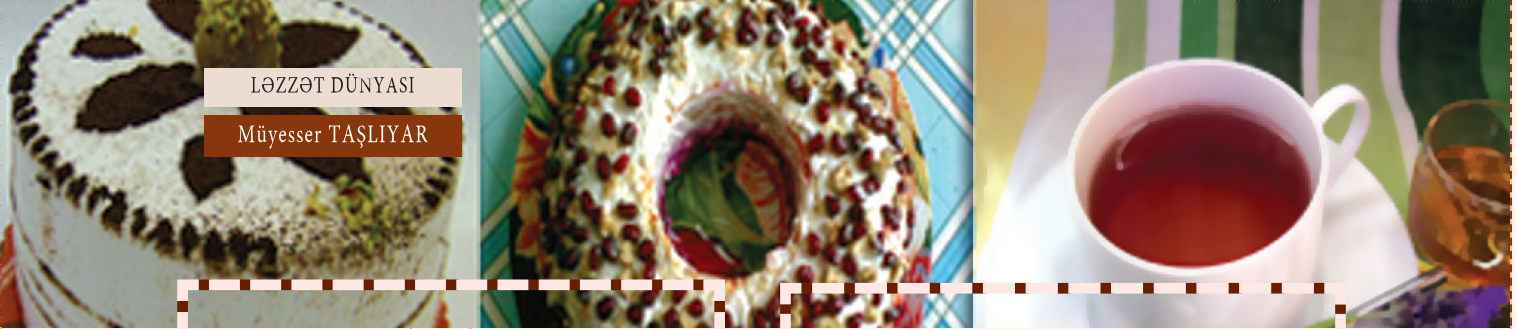
Qulağın daxilində eşitmə siniri mövcuddur. İnsan orqanizminin normal ideoloji halda qəbul edə bilmədiyi aşağı tezlikli səslərin təsiri nəticəsində eşitmə orqanının funksiyası kəskinləşir. Mobil telefonda olan tezlik insanın normal eşitməsi üçün müəyyən olunan tezliyə uyğun gəlmir. Mobil

telefonun törətdiyi ən təhlükəli fəsad eşitmə sinirinin şişidir. Sözügedən xəstəliyin müalicəsi mümkün deyil, yalnız cərrahi yolla xəstəliyin inkişafını dayandırmaq mümkündür.

Nevropatoloq deyir ki: *“Mobil telefondan çox istifadə edildikdə o, artıq narkotik vasitəyə çevrilir.” Uşaqlar dərslərdə qulaqcıq vasitəsilə mobil telefondan istifadəni davam etdirirlər. Maşınlarda mobil telefonun qoyulması üçün yer ayrılır. Əgər hər hansı bir şəxs mobil telefondan istifadəyə məcburdursa, onda tövsiyə edərdim ki, mikrofondan və selektordan istifadə etsin. Bunun insan orqanizminə ziyanı yoxdur. Bütün maşını olan insanlar bu vasitələrdən istifadə etsə, elektro-maqnit şüaların təsiri azalar”* - deyə İlham Cavadov söylədi.

Mütəxəssisin sözlərindən məlum oldu ki, mobil rabitənin yeniyyətə qızlara mənfi təsiri daha böyükdür. Belə ki, yetkinləşmə dövründə elektro-maqnit şüalarının mənfi təsiri nəticəsində qadın orqanlarında pozuntular baş verir. Odur ki, ekspert həmin ərəfədə qızlara mobil telefondan maksimum az istifadəni tövsiyə edir.

4 saylı xəstəxananın həkimi Ülviyyə Qasımova qadınlara məsləhət görür ki, hamiləlik dövründə mobil telefondan az istifadə etsinlər: *“Nəzərə alınmalıdır ki, elektromaqnit şüalarının ən çox yayıldığı vaxt qarşılıqlı zəng zamanıdır. Qarşılıqlı zəng zamanı telefonu 1-2 saniyə qulaqdan uzaq tutmaq lazımdır. Bu zaman elektro-maqnit şüaları azalır. Mobil telefonu çantada gəzdirmək məsləhət görülür. Telefonu ürəyə, beyinə, cinsiyyət orqanlarına yaxın tutmaq olmaz. Mobil telefondan fəal istifadə kişilərdə sonsuzluq yarada bilər”.*

ƏNCİRLİ KEKS

Ərzaqlar:

Əncir qurusu - 1 stəkan (findıq böyüklüyündə doğranmış)

Qaynar su - 1 stəkandan az

Yağ - 100 qr

Şəkər tozu - 1 stəkan

Döyülmüş qoz - 1/2 stəkan

Soda - 1 çay qaşığı

Yumurta - 3 ədəd

Darçın - 1 çay qaşığı

Un - 1,5 stəkan

Duz

Hazırlanması:

1. Əncir, yağ, şəkər, duz, bir stəkan qaynar su ilə qarışdırılır, soyuyana qədər gözləyirik.

2. Əzilmiş qoz, ələnmiş un, soda, darçın, 3 yumurta əlavə edib yaxşıca qarışdırırıq.

3. Yağlanmış formaya töküb sobada bişiririk.

4. Sobadan çıxartdıqdan sonra soyudulur, istənilən şəkildə doğranılıb süfrəyə verilir.

BOLQAR BİBƏRLİ TOYUQ SALATI

4 nəfərlik pay üçün nəzərdə tutulub

Ərzaqlar

Toyuğun döş əti - 450 qram (dərissiz və sümüksüz)

Duz - 1/2 çay qaşığı (toyuğun qaynadığı suya əlavə etmək üçün)

Xiyar - 1 ədəd (qabığı soyulmuş), əgər təzə xiyarınız yoxdursa, onu turşu xiyarla əvəz edə bilərsiniz

Yerkökü - 2 ədəd (suda bişmiş və qabığı soyulmuş)

Bolqar bibəri - 1 ədəd yaşıl

Bolqar bibəri - 1 ədəd qırmızı

Bolqar bibəri - 1 ədəd sarı və ya narıncı

Şüyüt - xırda doğranmış (zövqə görə)

Duz, istiot

Mayonez 4 xörək qaşığı və ya 2 xörək qaşığı mayonez və 2 xörək qaşığı xama (zövqə görə bu miqdarı artırmaq da olar)

1. Toyuq ətinə duz əlavə edilmiş suda bişirin. Sonra süzün və kənara

qoyun. Soyuduğunda, bıçaqla uzunsov doğrayın, ya da əlinizlə didin.

2. Xiyar, yerkökü və bibərləri nazik uzunsov şəkildə doğrayın.

3. Ərzaqların hamısını bir qaba qoyub qarışdırın. Soyuducuda ən azı yarım saat saxladıqdan sonra servis edin.

ƏRİŞTƏLİ TOYUQ ŞORBASI

Ərzaqlar:

Toyuq -800 qr.

Əriştə -120 qr.

Yağ-0.5 stəkan

Alça -10 ədəd

Maş lobya -0.5 stəkan

Soğan -1 baş.0.2 qr soğan

Zəfəran -0.2 qr.40 qr.

Şüyüd, duz və istiot

Hazırlanması:

Maş lobya 6 saat soyuq suda isladılır və daha sonra 45-60 dəq. suda bişirilir. Baş soğan doğranılıb yağda qovrulur. Toyuq tikələrə bölünüb suda bişirilir. Bişmiş toyuq əti suyundan çıxarılır. Toyuq ətinin suyunu qovrulmuş soğan, bişmiş maş lobya, alça, əriştə və zəfəran şirəsi tökülüb 10-15 dəq. bişirilir.

Badımcanlı makaron

Ərzaqlar:

3 ədəd orta boy badımcan

350 qr makaron, 1/3 st un

7 yemək qaşığı kərə yağı (və ya marqarin), kiçik boy mozzarella (və ya dil pendiri), rəndələnmiş kaşar pendiri

1 st biraz artıq süd, duz, qara bibər

Hazırlanması:

Badımcıları soyun, yuyub uzunsov dilimləyin. Bir süzgəcə qoyub duzladıqdan sonra yarım saat qədər badımcan acı suyunu çıxarana qədər gözləyin. Mozzarella pendirini doğrayıb biraz süzgəcdə saxlayın. Daha sonra badımcıları yuyun, kağız salfetlə qurulayın və yaxşı qızdırılmış bir tavada qızardın.

İki yemək qaşığından biraz artıq kərə yağı ya da marqarin, süd və unla sos hazırlayın. Duz və bibər əlavə edin. Duzlu bol suda, diri qalacaq qədər qaynatdığınız makaronu süzün. Sosu makaronun üzərində gəzdirin. Üstünə, mozzarella və qızardıb lent şəkildə doğradığınız bir neçə badımcan dilimini qoyun.

Yağlanmış bir soba listinə, sırayla bir qat badımcan dilimi, bir qat makaron düzün. Makaronu qoyduqdan sonra üzərinə rəndələnmiş kaşar pendiri səpib bir neçə parça kərə yağı ya da marqarin qoyun. Əvvəlcədən isitdiyiniz 180 %-lik sobada 30-35 dəqiqə qədər bişirin. **Nuş olsun!**

FAYDALI MƏSLƏHƏTLƏR

- Sərt limonu kəsməmişdən əvvəl bir- iki dəqiqə isti suya batırın, daha sulu olar.

- Soyuducunuzun yaxşı soyutması üçün içinə bir torba duz qoyun.
- Balıqları təmizləmədən əvvəl yarım saat dondurucuda saxlasanız təmizləmə işində yorulmazsınız. Ba-

lığı bişirdiyinizdə xoşagəlməyən bir qoxu ətrafı bürüyər. Bunun qarşısını almaq üçün qabın və ya tavanın içinə dəfnə yarpağı qoymağı sınayın.

- Təzə çörəyi doğrayarkən parçalanır, dağılır. Çörəyin düzgün bir şəkildə doğranması üçün çörək bıçağınızı qaynar suya salıb bir az saxlayın, sonra qurulayıb çörəyi dilimləməyə başlayın.

- Düyü, lobya, mərcimək, noxud

kimi qidaların içinə sarımsaq qoysanız içərisinə həşərat girməz.

- Çox yağlı təzə süd qaynadılarkən çox zaman dib tutar. Qazanın dibini də təmizləmək çətinlik törədir. Buna görə də südü qaynatmadan əvvəl qazanı təmiz su ilə yuyun. Qurutmadan da südü içinə töküüb qaynadın.

CƏMİYYƏT İÇİNDƏ DAVRANIŞ QAYDALARI

İnsanlarla qarşılaşdığımızda onlara salam vermək və salamlarını almaq müsəlmanın üzərinə düşən haqlardan biridir. Müəllimlərimizlə, dostlarımızla, qonşularımızla qarşılaşdığımızda salamlamalıyıq.

İnsanların işlətdiyi xətaları bağışlamağı bacarmalıyıq. Kin saxlamamalıyıq. İnsanların bizə qarşı işlədikləri xətaları bağışlasaq Allah Təaladan da bizi bağışlamasını istəyə bilərik.

İşlədiyimiz xətalara görə üzr istə-

məyi bacarmalıyıq. Üzr istəmək bizi hörmətdən salmaz.

Başqalarının ayıblarını üzlərinə vurmamalıyıq. Dostlarımızın keçmişdə etdikləri səhvlərini təkrar xatırlatmamalıyıq. Başqalarının qüsurlarını örtərsək Allah da bizim qüsurlumuzu örtər.

Başqaları haqqında pis şeylər dü-

şünməməliyik. Əmin olmadığımız halda **“Bu işi mütləq etmişdir”** - kimi düşüncələr dinimizin uyğun görmədiyi bir davranışdır.

Bütün danışığlarımıza diqqət etməliyik. Kübar və nəzakətli davranmalıyıq. *“Zəhmət olmasa”, “Lütfən”, “Təşəkkür edirəm”, “Üzr istəyirəm”, “Xahiş edirəm”* sözləri çox istifadə etdiyimiz ifadələr olmalıdır.

Cəmiyyət arasında, kollektiv içərisində yüksək səsle, çığıraraq danışmaq, kobud və xoşa gəlməyən sözlər söyləmək mədəni bir insana yaraşmayan davranışlardır.

GƏLİN BİRLİKDƏ GÜLƏK

Şokalad necə yeyilir?

Anası
Əlidən
soruşdu:

-Yenə qar-
daşına nə
etdin,
ağlayır?

-Heç bir şey etmədim, ana. Sadəcə
ona şokaladını necə yeyəcəyini
öyrətdim.

Fillərin xortumları nə işə yarayır?

Filin ən böyük köməkçisi xortumudur. Xortumunun on minlərlə əzələdən meydana gəlməsi filə bir hərəkət qabiliyyəti verir. Bu sayədə fil fərqli bir çox işlər görür. Nəfəs alıb verir, qidasını və suyunu ağzına götürür. Otları, yarpaqları, ağacın budaqlarını və meyvələri xortumunun ucuyla tutur. Gözlərini və üzünü ovuşdurur. Fil çiməndə də xortumundan istifadə edir. Balasını belə xortumuyla əzizləyir. Hətta bala fillər itməmək üçün xortumları ilə analarının quyruğuna yapışırlar və arxalarından gedirlər.

İt eyni itdir

Müəllim şagirdə:

-Sizə
itinizi təsvir
edin, dedim.
Sənin
yazdığın
yazı ilə qar-
daşının
yazısı
sözbəsöz,
hətta
vergülünə
qədər eynidir.

Şagird:

-Təbii ki, müəllim. İkimizin də
bir iti var.

Tort qoyarkən

Uşaq
nənəsinə:

-Nənə, sənin
eynəklərin hər
şeyi
böyüdülmüş,
doğrudurmu?

-Bəli, mənim
balam. Niyə
soruşursan?

-Nə olar nənə, boşqabıma tort
qoyarkən eynəyini çıxart.

Danışmayanlar

Həyat bilgisi dərində müəllim
soruşdu:

-Balıqlar nə üçün danışmır?

Nərgiz əl qaldırdı:

-Müəllim, siz də başınızı suya
salsanız, danışa bilməzsınız.

Tapmacalar

O yanı çəpər,
Bu yanı çəpər,
İçində atlı çapar.
(göz)

Heyvandı heç səsi yox,
Üstündə pulları çox.
(balıq)

Dağda-qayada gəzər,
Quyuğunda var zəhər.
(əqrəb)

Biz idik, bizlər idik,
Otuz iki qız idik.
Gah əzildik, üzüldük.
Bir taxçaya düzüldük.
(dişlər)

Bir qızıl öküzüm var,
Harada yatsa ot bitməz.
(od)

Xərcləməsən azalar,
Xərcləsən çoxalar.
(elm)

Daşdandı, dəmirdəndi,
Xörəyi xəmərdəndi.
Aləmə yemək verər.
Özü doymaz nədəndi?
(dəyirman)

“GÜLÜSTAN” KİMSƏSİZ UŞAQ VƏ QADINLARA YARDIM İCTİMAİ BİRLİYİNİN TƏQDİMAT MƏRASİMİ

Cəmiyyətin dəyər verdiyi ən əsas məfhumlardan biri olan ailə, şəxsin formalaşmasından sosial həyatda öz mövqeyini tutmasına qədər həlledici rol oynayır. Cəmiyyətin əsasını təşkil edən ailə onun formalaşmasında əvəzedilməzdir. Ancaq statistik hesablamalar göstərir ki, nəinki Azərbaycanda, dünya miqyasında evliliklərin sayı hər keçən il bir az daha azalır. Bundan əlavə, qurulan ailələrin çoxu boşanma ilə nəticələnir. Ötən il ölkəmizdə 3.9 min boşanma hadisəsi qeydə alınıb.

Bütün bunları nəzərə alaraq “Gülüstən” Kimsəsiz Uşaq və Qadınlara Yardım İctimai Birliyi Azərbaycan respublikası Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatları Dövlət Dəstəyi Şurasının 2009-cu ilin aprel ayında təşkilata ayırdıqları layihə çərçivəsində Bakı və Gəncəbasar zonasında bu istiqamətdə layihə həyata keçirməyə başlamışdır.

Layihənin məqsədi ailələrin qurulmasına dəstək, yeni qurulan ailələrə psixoloji yardım göstərmək, onların ailədəki məsuliyyət və hüquqları barədə maddi yardıma ehtiyac duyularsa onlarla müxtəlif təşkilatlar və şəxslər arasında əlaqə qurmaqdır. Layihə çərçivəsində əsas fəaliyyət Bakı və Gəncəbasar zonasında gənclərə trening-seminarların keçirilməsi, bu seminarlarda iştirakçılara Azərbaycan mentalitetinə uyğun olaraq ailənin vəzifə və öhdəlikləri haqda məlumat verilməsi nəzərdə tutulurdu.

İlk seminar 7 iyul 2009 tarixdə Bakı şəhəri “Gəncliyə Yardım Fondu”nda həyata keçirildi. Seminarda iştirak edən “Gülüstən” Kimsəsiz Uşaq və Qadınlara Yardım İctimai Birliyinin sədri qonaqları salamladıqdan sonra təşkilat haqda məlumat verdi. Tədbirdə ilahiyyət elmləri namizədi Samirə Həsənova da çıxış etdi.

Ümidvarıq ki, belə bir layihə ilə çıxış edən təşkilat gələcəkdə də Azərbaycan üçün böyük xidmətlər həyata keçirəcəkdir.

